

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Michaela Macháčková

Paola Mastrocola vs. současná italská společnost

Tematická analýza autorčiny narativní a esejistické tvorby

Paola Mastrocola vs. Contemporary Italian Society
Thematic analysis of author's narrative and essay works

Praha 2013

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Alice Flemrová, Ph.D.

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce PhDr. Mgr. Alici Flemrové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, cenné rady a čas, který mi věnovala při řešení dané problematiky. Mé díky samozřejmě patří i všem vyučujícím, kteří mi pomohli získat cenné zkušenosti během studií. V neposlední řadě děkuji své rodině a přátelům za podporu během celého studia.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne...

Michaela Macháčková

Abstrakt

Tématem této bakalářské práce je tematická analýza literární tvorby současné italské spisovatelky Paoly Mastrocoly. V úvodu práce je krátké představení autorky (její biografická a bibliografická data). Dále je pak proveden výzkum nejdůležitějších návratných témat, nacházejících se v autorčině tvorbě (prozaické i esejistické). Následující část je zaměřena na autorčinu práci s nadsázkou, na užívání ironie a komických či humoristických prvků, na rozdíl mezi přímou a nepřímou kritikou. V závěru práce je shrnuta tematická analýza a hlavní, společné rysy tvorby Paoly Mastrocoly. Nakonec je zde načrtnut obrazu současného italské společnosti, který získává čtenář z jejích děl.

Klíčová slova:

italská literatura, moderní společnost, rodina, školství, vzdělání, intolerance, jedinec, próza pro dospělé, próza pro děti, esej, technologie

Abstract

The topic of this thesis is a thematic analysis of literary works of contemporary Italian writer Paola Mastrocola. The introduction is a short introduction of the author (her biographical and bibliographical data). After that there is a research of the most important topics that are shown the most in the Mastrocola's works (both prose and essays). The following section focuses on the artist's work with exaggeration, the use of irony or humor and comic elements, the difference between direct and indirect criticism. The conclusion summarizes the thematic analysis and the main common attributes of Paola Mastrocola's production. Finally, there is a sketched picture of contemporary Italian society, which the reader gains from her works.

Key words:

Italian literature, modern society, family, school system, education, intolerance, individual, prose for adults, prose for kids, essay, technology

OBSAH

1. Úvod.....	6
2. O autorce	7
3. Stručný obsah analyzovaných děl	9
4. Obecně o tvorbě.....	11
5. Hlavní témata.....	13
5.1. Moderní společnost a její morální hodnoty	14
5.1.1. Nárůst významu majetku a společenských kontaktů	15
5.1.2. Výchova a vzdělání.....	17
5.1.3. Kliše politické korektnosti a pózérství.....	22
5.1.4. Vypočítavost a povrchnost	25
5.1.5. Satira na společenské vrstvy	26
5.2. Vliv technologií na náš život.....	29
5.2.1. Vymizení fyzické komunikace.....	29
5.2.2. Technologie se stávají samozřejmostí.....	30
5.2.3. Nárůst závislosti na technologiích.....	30
5.3. Jedinec vs. společnost.....	32
5.3.1. Snaha o splynutí.....	32
5.4. Hledání vlastní identity a touha po vysněném	36
5.4.1. Životní sen.....	36
5.4.2. Otázka vlastní identity	38
5.4.3. Samota a umění čekání.....	39
5.5. Jazyk a literatura	41
5.6. Školství.....	45
5.6.1. Pamflety proti školství.....	46
6. Závěr.....	54
7. Riassunto.....	57
Resumé.....	60
Summary	60
8. Použitá literatura	61

1. ÚVOD

Se začátkem nového století přišlo i mnoho změn ve společnosti. Kořeny některých z těchto změn je potřeba hledat i ve výchově a vzdělávání dětí a dospívajících. Italská spisovatelka Paola Mastrocola se ve své tvorbě nejvíce zabývá právě oblastí školství a výchovou dospívajících, ale nezůstává jen u toho. Zásadních témat autorčiny tvorby je mnoho a my se blíže zaměříme na ta nejčastější z nich.

V úvodu této práce si krátce představíme autorku (její biografická a bibliografická data) a stručný obsah analyzovaných děl. Následně se zaměříme na podrobnější tematickou analýzu autorčiných vybraných próz a esejí. Soustředíme se především na návratná témata, jako je například kritický stav italského školství, společenská (in)tolerance, otázka identity jedince - problém odlišnosti, současná italská rodina a výchova apod. Provedeme rozbor zvolených děl, přičemž budeme konfrontovat také způsoby, kterými autorka jednotlivá témata traktuje v próze pro dospělé, v próze pro děti a v esejistice. Jmenovitě se jedná o tematickou analýzu knih *La gallina volante*, *Palline di pane*, *Una barca nel bosco*, *Che animale sei?*, *E se covano i lupi*, *La scuola raccontata al mio cane*, *Togliamo il disturbo – Saggio sulla libertà di non studiare* a *Facebook in the rain*. Zaměříme se na autorčinu práci s nadsázkou, na užívání ironie a komických či humoristických prvků, na rozdíl mezi přímou a nepřímou kritikou. Prozkoumáme také autorčiny hrátky s jazykem a odkazy na literaturu.

Závěrem této práce shrneme analýzu témat a pokusíme se o postižení hlavních, společných rysů tvorby Paoly Mastrocoly a o načrtnutí obrazu současné italské společnosti, který získává čtenář z jejích děl.

Vzhledem k tomu, že se jedná o současnou a tedy stále žijící autorku, neexistuje zatím o její tvorbě mnoho sekundární literatury. Budeme proto nuceni využívat především kritiky z tisku či internetu, které lze považovat za sekundární prameny k našemu tématu.

2. O AUTORCE

Paola Mastrocola se narodila v roce 1956 v Turíně, kde žije dosud. Už od svého mládí byla náruživá čtenářka, a tak není divu, že se v dospělosti rozhodla studovat na vysoké škole právě literaturu. Po úspěšném ukončení studií začala učit literaturu na Uppsala Universitet ve Švédsku. Nyní je učitelkou italštiny a literatury na gymnáziu Augusta Montiho v Turíně.

Do roku 1992 psala komedie pro děti pro divadelní společnost *Compagnia del Teatro dell'Angolo*. Dále publikovala dvě sbírky poezie *La fucina di quale Dio* (Dílňa kterého Boha, 1991) a *Stupefatti* (Užaslí, 1998) a také eseje o italské literatuře 14. a 16. století. Po roce 2000 začala svou spisovatelskou dráhu psaním knih pro děti a poté se začala věnovat psaní románů pro dospělé a esejí.

Začátek autorčiny tvorby je charakterizován především její láskou ke klasické italské literatuře a to zejména k poezii, což můžeme vidět například v jedné z jejích prvních knih *La forma vera. Petrarca e un'idea di poesia*. Jako prozaička se proslavila hned svým prvním románem *La gallina volante* (Létající slepice, 1999). Za tuto knihu získala hned tři prestižní ocenění, a to: cenu Italo Calvino ještě před oficiálním vydáním knihy (1999), cenu Selezione Campiello (2000) a cenu Rapallo-Carige v kategorii „Žena spisovatelka“ (2001). Poté následovaly další romány: *Palline di pane* (Chlebové kuličky, 2001), díky kterému se stala finalistkou významné literární soutěže Strega (2001), *Una barca nel bosco* (Lodka v lese, 2004), za který získala ocenění Premio Campiello (2004) a také Premio Alassio Centolibri v kategorii „autor pro Evropu“ (2004), kniha pro děti *Che animale sei?* (Co jsi za zvíře?, 2005), na kterou v roce 2008 navázala pokračováním nazvaným *E se covano i lupi* (A co když na vejcích sedí vlci?). Rok před tímto pokračováním však stihla vydat ještě román *Più lontana della luna* (Vzdálenější než měsíc, 2007). Po knize *E se covano i lupi* následovaly knihy jako *La narice del coniglio* (Králičí čumák, 2009), *Facebook in the rain* (2012) a zatím poslední vydaný román *Non so niente di te* (Nic o tobě nevím, 2013).

Nezabývá se však jen románovou tvorbou, ale pokračuje také v psaní poezie (v roce 2010 vydala již třetí sbírku básní pod názvem *La felicità del galleggiante* (Šťěstí plovoucího)). Mastrocola je ale známá především díky své prozaické a esejistické tvorbě, a hlavně tou se budeme v této práci zabývat. Z esejistických prací prozatím vydala dvě knihy na téma školství - *La scuola raccontata al mio cane* (Škola vyprávěná mému psovi, 2004) a *Togliamo il disturbo* -

Saggio sulla libertà di non studiare (Nebudeme obtěžovat – Esej o svobodě nestudování, 2011). Najdeme v nich v podstatě celkovou kritiku současné společnosti.

Paola Mastrocola je moderní autorka, která se nebojí být ke svým čtenářům naprosto upřímná a dát najevo své vlastní názory. V jejích knihách je cítit letitá zkušenost ze školního prostředí a je znát, že si autorka před napsáním svých esejí prošla spoustu odborných článků a esejí kolegů z „branže“ a nezakládá tak svá tvrzení pouze na vlastních názorech, ale i na odborných podkladech. Zcela jistě se řadí mezi nejvýznamnější autorky současné italské literatury. Její díla rozvířila debaty o současném italském i celosvětovém školství. Najdou se tak samozřejmě nejen zastánci autorčiných názorů, ale i jejich odpůrci. Jedním z příkladů takovýchto odpůrců jsou například studenti, kteří se sjednotili na internetu a společně napsali knihu pod názvem *Prof il nostro tempo è adesso. Cara Mastrocola, riprenditi* (Profesorko, TEĎ je náš čas. Drahá Mastrocolo, vzpamatuj se; 2012).

3. STRUČNÝ OBSAH ANALYZOVANÝCH DĚL

La gallina volante (1999)

Hlavní hrdinkou tohoto románu je čtyřicetiletá středoškolská profesorka Carla vyučující latinu, italský jazyk a literaturu. Její práce ji hlavně kvůli neschopnosti a neochotě studentů a také kvůli nepříjemným změnám ve školství příliš nenaplňuje. Situaci nezlepšuje ani Carlina málo komunikativní a nedostatečně chápající rodina. Proto se upíná na svůj sen – naučit slepice létat. V průběhu školního roku si Carla všimne neobyčejné studentky Tanni z problematické rodiny a spřátelí se s ní. Navzájem si dodávají podporu a společně se snaží najít smysl svého života.

Palline di pane (2001)

Čtyřicetiletá fotografka Emilia se vydává se svými dětmi na každoroční letní dovolenou na Sardinii. Aby měla čas i na svou práci, bere si s sebou slečnu na hlídání. Jenže jde o Portugalku, která italsky nerozumí téměř ani slovo, a navíc si s sebou z neznámých příčin veze i šicí stroj. Emilia tráví dovolenou jako vždy se svými přáteli a vše se zdá být naprosto normální, až dokud se neobjeví toulavá koza, kterou se Emilia, přemluvená přáteli, rozhodne adoptovat.

Una barca nel bosco (2004)

Příběh chytrého a zvědavého třináctiletého chlapce, který se přestěhuje se svou matkou z jihu Itálie do Turína, aby měl větší šanci na lepší vzdělání. Jenže po nástupu do nové školy pro něj nastává šok. Škola tu není o nic lepší než ta na jihu, ba skoro naopak, a navíc je velice těžké si v ní najít kamarády. Kniha poukazuje na úpadek školství a na závislost mládeže na penězích, značkovém oblečení a různých moderních vymoženostech. Setkáme se zde tak i s diskriminací odlišujícího se jedince v dnešní společnosti.

La scuola raccontata al mio cane (2004)

V tomto pamfletu, namířeném proti současné situaci v italském školství, se dozvídáme mnoho informací nejen o změnách ve školství v průběhu posledních desítek let, ale i o kompletní změně žebříčku morálních hodnot oproti předchozím generacím. Autorka se v něm svěřuje se svými názory a starostmi svému psovi. Dalo by se tak říci, že je to něco mezi přímou a nepřímou kritikou.

Che animale sei? (2005)

Hlavní postavou této knihy pro děti je malé kachňátko, které se nešťastnou náhodou vylíhlo mimo svůj domov. Při své cestě za nalezením své pravé identity dospívá a setkává se s mnoha pozoruhodnými zvířaty, až si nakonec i díky svému novému příteli vlkovi (u kterého nalezne lásku a porozumění) uvědomí, že vlastně nezáleží na tom, odkud přichází, ale kam směřuje. Příběh o tom, že ne všechno je ve skutečnosti takové, jaké se zdá být.

E se covano i lupi (2008)

Jedná se o pokračování knihy *Che animale sei?* Tentokrát jde ale o pohled ze strany vlka, který se s kachnou chystá založit rodinu. Tyto dvě hlavní postavy se rozhodnou prohodit si své životní role, a tak se stane, že vlk usedne na vejce a kachna se vydá do světa za dobrodružstvím se speciálními hodinkami, které odpočítávají dobu do vylíhnutí vajec. Opět se zde setkáváme s mnoha zajímavými vedlejšími postavami a spoustou myšlenek zabývajících se moderní společností.

Togliamo il disturbo – saggio sulla libertà di non studiare (2011)

Pokračování pamfletu proti současnému školství, v němž se autorka zabývá především otázkou, má-li v dnešní době ještě cenu vyučovat předměty jako je například literatura. Zamýšlí se zde, zda je opravdu správné učit se jen takříkajíc „pro život užitečné“ předměty. Řeší zde také vliv technologií a internetu na proces vzdělávání.

Facebook in the rain (2012)

Jak již název sám napovídá, ústředním tématem tohoto románu jsou sociální sítě (především facebook). Paola Mastrocola se zde zabývá otázkou postupného vymizení běžné fyzické konverzace mezi lidmi a čím dál tím silnějším vlivem sociálních sítí a vůbec celého internetu a technologií na náš každodenní život. Hlavní hrdinka Evadra po smrti manžela denně navštěvuje hřbitov. Problém nastává v okamžiku, kdy kvůli nepřetržitému dešti nemůže vyjít z domu a neví, jak se doma zabavit. V tuto chvíli se díky svým přátelům začíná zajímat o facebook a pomalu přestává s klasickou komunikací mimo technologie. Následkem je naprosté propadnutí této sociální sítě a psychické zhroucení.

4. OBECNĚ O TVORBĚ

„Občas mívám pocit, že naši současní vypravěči, v porovnání s těmi předchozí generace, jsou především méně „inteligentní“. A to hlavně proto, že to po nich už nikdo nechce. A to ani čtenáři (stále méně nároční), ani nakladatelé (posedlí hledáním úspěšných debutantů), ani kritici (už téměř zaniklý druh, utiskovaní v tiskových střediscích a nucení dělat jen rozhovory), ani jiní spisovatelé (lhostejní), a stejně tak ani společnost jako celek. Po spisovateli je v dnešní době vyžadováno mnoho jiných věcí: aby se politicky angažoval, aby byl teatrální, aby dokázal zaujmout, aby měl televizní sex appeal. Proč se snažit porozumět? Proč by spisovatel měl „riskovat“, že bude inteligentní a porozumí realitě a ve výsledku řekne nepříjemnou nebo pro veřejnost nestravitelnou pravdu, kterou nikdo nechce slyšet?“¹

I přes tuto smutnou pravdu se ještě najdou spisovatelé, kteří se nebojí své „nepříjemné a nestravitelné“ pravdy říci nahlas. Mezi ně můžeme zařadit i Paolu Mastrocolu, která začala vyjadřovat své názory na současné dění ve společnosti a především v oblasti školství prostřednictvím nepřímé kritiky ústy protagonistů svých děl. Postupem času jako by v ní rostla odvaha, až vydala své pamflety proti změnám ve školství a začala se dokonce zúčastňovat různých mediálních debat na toto téma.

O stylu Mastrocolina psaní by se dalo říci, že je ve všech dílech dosti jednotný. Ráda si však více pohrává s postavami. Hlavní hrdinové se výrazně mění knihu od knihy, ale i přesto mají všichni něco společného. Bývají to vždy kladné postavy, často ne zcela pochopené společností, a to hlavně proto, že se od okolního světa liší nějakými morálními hodnotami či zvyky. Vezměme si například hlavní postavu románu *Una barca nel bosco* – malého chlapce, který pochází z jihu Itálie a má velkou zálibu ve čtení a překládání z latinského jazyka, což jeho vrstevníci nedokážou a ani nechtějí pochopit. Hlavní hrdinka románu *Palline di pane* je zase odsuzována svými přáteli, když se zprvu nechce postarat o nalezenou divokou kozu. Další postava, kachňátko z pohádkové

¹ LA PORTA, Filippo. *Meno letteratura, per favore!*, Torino: Bollati Boringhieri, 2010 s. 98-99. („A volte ho l'impressione che i nostri narratori attuali, a paragone di quelli della generazione precedente, siano anzitutto meno <<intelligenti>> ... Soprattutto perché nessuno glielo chiede più. Né i lettori (sempre più di bocca buona), né gli editori (ossessionati dalla ricerca dell'esordiente di successo), né i critici (ormai in estinzione, appiattiti sugli uffici stampa e costretti a fare solo interviste), né gli altri scrittori (indifferenti), né la società nel suo complesso. Allo scrittore oggi si chiedono molte altre cose: di schierarsi politicamente, di essere spettacolare, di saper intrattenere, di avere appeal televisivo. Perché sforzarsi di capire? Perché uno scrittore dovrebbe <<rischiare>> di essere intelligente, di capire la realtà, e conseguentemente di dire verità sgradevoli o indigeste a un pubblico che proprio non vuole saperne?“)

knihy *Che animale sei*, se snaží nalézt novou rodinu mezi mnoha druhy zvířat, ale nakonec kvůli velké charakterové odlišnosti nezapadne ani mezi svůj vlastní druh. Mezi hlavními postavami tedy nalezneme především ženy s více či méně autobiografickými rysy a dále pak malého chlapce, kachnu a vlka. V esejistické tvorbě pak autorka logicky hovoří sama za sebe.

V některých dílech je vypravěčem sama hlavní postava, v jiných se vypravěč od postav distancuje. Když se na kompletní tvorbu podíváme podrobněji, uvědomíme si, že to vypadá, jako by se autorka snažila využít různých prvků pro odlišení jednotlivých děl. Přesto je na každé knize znát jasný Mastrocolin rukopis. Zhruba polovina jejích románů jsou v podstatě zpovědi hlavních postav, skrze které často promlouvá i autorka samotná. Druhá polovina románů je vyprávěna prostřednictvím vypravěče, který se od svých hrdinů distancuje. V esejistické tvorbě najdeme otevřenější formu „zpovědi“. V Mastrocoliných dílech všeobecně nenajdeme mnoho podrobných popisů krajiny a prostředí, ale spíše vylíčení charakteru postav a situace. V románech jsou časté dialogy, jež oživují příběh a vtáhnou čtenáře do děje.

Hlavním rysem originality autorčiny tvorby jsou její časté „hrátky“ s jazykem a různé metafory. V každém jejím díle tak najdeme drobné poznámky o gramatice a původu slov, čímž nás uvádí do tajů dějin italského jazyka a různých latinských či řeckých vlivů. Obvykle u ní nacházíme i odkazy na proslulá italská či zahraniční literární díla a spisovatele. Odkazuje tak velice často například na Giacoma Leopardiho či Giuseppe Ungarettiho.

Paola Mastrocola často pracuje s ironií a nebojí se být sebeironická. Mnohdy ve své tvorbě využívá i nadsázky. Můžeme u ní najít také mnoho zkratk (mnohdy až naschvál přehnaných), které poté ráda komicky vysvětluje pomocí vlastních slov. Využívá je především proto, aby zesměšnila soudobý zvyk označovat spoustu organizací či jen různých úředních dokumentů zkratkou, a nalezneme je především v její esejistické tvorbě.

Často se setkáváme s postavou nechápavého či přímo „chybějícího“ muže. Můžeme si toho všimnout například v knize *La gallina volante*, kde je manžel hlavní postavy věčně nevnímavý, dalo by se říci dokonce „assente“ (nepřítomný) a hloubající nad vlastními problémy. To samé platí i o románu *Palline di pane*, kde se manžel protagonistky nikdy neobjeví přímo, o jeho existenci víme jen z náznaků a odkazů. I přestože si s hrdinkou občas telefonují, z jeho strany není cítit žádná podpora a zájem. V menším měřítku se s tímto jevem setkáváme i v knize *Che animale sei? a Facebook in the rain*.

5. HLAVNÍ TÉMATA

V díle Paoly Mastrocola se setkáváme s mnoha významnými tématy dnešní doby. Jak již bylo řečeno dříve, autorka ve svých dílech hodně využívá vlastní zkušenosti z profese středoškolské učitelky, a proto není divu, že v jejích románech nacházíme hodně odkazů na školní prostředí. Mastrocola zastává dosti kritický postoj vůči současné situaci v italském školství i vůči neustálým změnám, které zde probíhají. Ve své tvorbě alternuje dva přístupy ke komunikaci se čtenářem. Své názory nám sděluje nejen nepřímou, tedy prostřednictvím svých postav (už v prvním románu je středoškolská profesorka dokonce hlavní postavou), ale i zcela otevřeně sama za sebe ve svých esejistických dílech.

Paola Mastrocola se takřka ve všech doposud vydaných dílech zabývá otázkou změn či dokonce vymizením morálních hodnot ve společnosti. Poukazuje tak na veliký vliv peněz a technologií, postupnou ztrátu přímé fyzické komunikace, důležitost výběru správné značky v podstatě jakéhokoli zboží, přílišný nárůst sebevědomí a nevychovanosti u mládeže apod. Všechny své názory nám sděluje tak plynule a živě, že nutí čtenáře se nad touto otázkou zamyslet a občas dokonce bezděčně souhlasně přikyvovat. *Paola Mastrocola klame tělem: hovoří s nesmírnou lehkostí o závažných tématech (u mnoha autorů je tomu naopak), pracuje s ironií, sebeironií a nadsázkou ... přitom se nenásilně dotýká témat jako je role učitele v metodikami a didaktikami sešněrovaném systému školství, které žáky spíše deformuje než formuje, vztah a důvěra učitele a žáka, otázka přístupu k talentu a jedinečnosti, lidská potřeba snít a sny se pokoušet zrealizovat [...], ale třeba i zhoubný vliv operačního systému Windows na naše vnímání pojmu budoucnost.²*

Hlavní témata, kterými se zabývá, jsou tedy především školství, jazyk a literatura, společenská (in)tolerance, identita jedince – problém odlišnosti, politická korektnost, vliv technologií a médií na náš každodenní život, současná italská rodina, mentální snobismus a celkově morální hodnoty a jejich porušování v současné době. Jednotlivým tématům se budeme dále věnovat podrobněji.

² FLEMROVÁ, Alice. „Politická nekorektnost Paoly Mastrocola“ in *Hořký život*. Praha: Havran 2007, s. 233-234.

5.1. MODERNÍ SPOLEČNOST A JEJÍ MORÁLNÍ HODNOTY

Ačkoli není příjemné si to připustit, žijeme v době morální dekadence. Dnešní společnost už není to, co bývala za dob našich prarodičů. V mnoha rodinách nastoupila tzv. „americká výchova“, kdy si dítě nakonec může dovolit v podstatě více, než sám rodič. Tito jedinci jsou pak sice vedeni k vysokému sebevědomí, kterého je v dnešní době určitě potřeba, ale za jakou cenu? U mladších generací se určitě nesetkáme s mladíky, kteří by nám podrželi dveře. Zdaleka však nejde jen o tyto „drobnosti“. Ve světě prudce roste kriminalita a často jde o zločiny nezletilých. Diskriminace a šikana ve školách (a nejen tam) je také téměř na denním pořádku. Jakmile se jedno dítě ve škole nějak odlišuje od většiny, je dost pravděpodobné, že se z něj stane „otloukánek“. A přitom může jít jen o to, že nemá oblečení správné značky, která je teď zrovna v módě. Paola Mastrocola se nám snaží nastínit pocity chlapce, který nezapadá do kolektivu svých vrstevníků:

A tak začíná můj první gymnaziální den. Což je jedna z těch věcí, které by sis pak měl pamatovat po celý život. Pro mě by ale bylo lepší, na něj zapomenout, protože tenhle požehnaný první den trávím prohlížením bot. Tedy bot mých spolužáků. Protože oni si prohlížejí ty moje. Prohlížejí si je a smějí se. A tak jsem začal dělat to samé, jen se u toho nesměju.³

Moje mamka mi je koupila před odjezdem na trhu, abych tady na škole udělal dobrý dojem, a mně tyhle boty dokonale vyhovovaly, ale to i ty staré, co jsem měl předtím, teda já nevím: nikdy jsem si vlastně neuvědomoval, jaké boty mám na nohách, ale to bude asi tím, že na ostrově se tolik o boty nestaráš, alespoň si to tak myslím. [...] Pak jí vysvětlím, že bych pravděpodobně potřeboval boty Nike.⁴

³ MASTROCOLA, Paola. *Una barca nel bosco*. Milano: Guanda, 2010, s. 13. Všechny další citace jsou z tohoto vydání. (E allora inizia il mio primo giorno di liceo. Che è una di quelle cose che poi ti dovresti ricordare tutta la vita. Io invece è meglio se me lo dimentichi, perché questo benedetto primo giorno lo passo a guardare scarpe. Dico le scarpe dei miei compagni. Perché loro le guardano a me. Guardano e ridono. E io allora mi metto a fare uguale, solo che io non rido.)

⁴ Ibidem, s.16-17. (Mia madre me le aveva prese al mercato prima di partire, per farmi fare bella figura qui a scuola, e a me andavano benissimo quelle scarpe, ma anche quelle vecchie che avevo prima, cioè non so: io non me ne sono mai accorto di quali scarpe avevo nei piedi, ma forse questo è perché su un'isola te ne importa meno delle scarpe, credo. [...] Poi le spiego che probabilmente mi ci vogliono delle scarpe Nike.)

[...]můj spolužák, co sedí dvě lavice za mnou, mi povídá: „Seš blbej, koupit si najky?“ Kouknu na něj. Povídá: „Copak ty to nevíš? Když si teď vezmeš najky, tak jsi out...“ Bum! A já si myslel, že najky nosí ti správní, nevím, jestli jim mám říkat Vyvolení nebo jak, ale zkrátka ti, mezi které bych chtěl patřit i já. Místo toho jsou teď ale v módě černé fotbalové pumy a ne bílé tenisové najky; a to prý už tak zhruba nějakých čtrnáct dní.⁵

5.1.1. NÁRŮST VÝZNAMU MAJETKU A SPOLEČENSKÝCH KONTAKTŮ

Stejně tak jako v minulosti, i v současnosti má majetek své důležité místo v životě jedince, který chce zapadnout do společnosti. A pravděpodobně i proto se malý Gaspare Torrente, hlavní hrdina románu *Una barca nel bosco*, raději před svými novými spolužáky, dětmi úspěšných a bohatých rodičů, nezmiňuje o svém otci a jeho pravém zaměstnání – rybářství. Gasparovi rodiče nemají dostatek peněz nejen na všechno to oblečení a vymoženosti, díky kterým by byl jejich syn před spolužáky *in*, ale ani na cestu Gaspara a jeho maminky na návštěvu za Gasparovým otcem na jih Itálie. Jeho učitelům ani nedochází pravá podstata Gasparova problému. Majetek je pro ně takovou samozřejmostí, až to vypadá, jako by si ani nepřipouštěli, že i v dnešní době existují lidé, kteří si nemohou dovolit vše, co se jim zamane. Nehledě na to, že od Gasparových spolužáků už vůbec nelze očekávat pochopení. Mohli by se mu za jeho finanční situaci jediné vysmívat.

Mimo kontrastu mezi bohatstvím a chudobou, si v tomto románu můžeme všimnout i narážek na vzájemnou nesnášenlivost mezi italským Severem a Jihem. I přes tuto nevraživost je zde názorně ilustrováno přesvědčení Jižanů, že na Severu je větší šance na kvalitní vzdělání a poté na uplatnění v zaměstnání (To je totiž důvod, proč se Gaspare se svou matkou přestěhuje právě do Turína). V zápětí nám však autorka nastíní tvrdou realitu, a to, že i přes namyšlenost Seveřanů, ani zde školství nedosahuje závratné úrovně. Škola je plná nových pravidel a reforem, a tak se například hned první týden ve škole vůbec neučí, aby se děti nevylekaly hned ze začátku,

⁵ Ibidem, s.54. ([...] il mio compagno di due banchi dietro mi fa: “Ma sei scemo a comprarti le Nike?” Lo guardo. Mi dice: “Ma non lo sai? Le Nike adesso, se te le metti sei out...” Bang! Io credevo che le Nike erano di quelli giusti, non so se li devo chiamare Stretti o cosa, ma insomma quelli come vorrei essere io. Invece adesso vanno le Puma nere da calcetto, non le Nike bianche da tennis; e questo sarebbe da una quindicina di giorni.)

učitelé chodí na hodiny se zpožděním, apod. Co se týče této oblasti, probereme ji podrobněji v kapitole věnující se právě školství.

Směsice nevraživosti vůči chudému a nadprůměrně inteligentnímu spolužákovi z Jihu může vést k využívání, v horším případě až k šikanování. A s vypočítavým využíváním Gasparových znalostí se tu opravdu setkáváme: „*Udělal jsi ty věty na dnešek?*“ on na mě. „*Ano, proč?*“ *Zbytečný a hloupý dotaz. „Zkus hádat! Protože já jsem ty věty nedělal, a víš, proč jsem je nedělal?“ „Ne“ zašeptám. „Protože tu jsou takoví jako ty, co je dělají. Tak na co bych je potřeboval, že jo?“ „Jo.“*⁶

Paola Mastrocola podotýká, že nejde jen o oblečení a technologie:

Rozhodl jsem se, že už se nikdy nebudu učit, a že si koupím Nokii 3210 se šesti kryty, samozřejmě každý kryt jiný. Když nemáš přesně tenhle model mobilu, jsi za naprostého blbce. Nebo ještě líp, za vola, jak říkají ostatní.⁷

Správná značka je dnes podstatná i při výběru potravin. Už i jen při výběru sušenek k snídani často převažují sušenky té neznámější a tedy „správné“ značky.

[...] a uprostřed hromada sušenek, celozrnných sušenek, sucharů, Coco Pops, Corn Flakes, müsli, sušenek s kousky čokolády. Můj Bože. Jsme zhouba našich dětí. Nejen jejich žaludku, myslím tím jejich hlavy [...]. A myslím na svou matku, která mi dávala chléb máčený v mléce. Je nutné ze sebe dělat chudáka, abychom si zachránili mysl?⁸

⁶ Ibidem, s. 48. („Hai fatto le frasi per oggi?“ mi fa. „Sì, perché?“ Domanda inutile e stupida. „Prova un po' a indovinare! Perché io non le ho fatte le frasi, e sai perché non le ho fatte?“ „No“ bisbiglio. „Perché ci sono quelli come te che le fanno. Quindi che bisogno c'è, giusto?“ „Giusto.“)

⁷ Ibidem, s. 109. (Decido di non studiare mai più e di comprarmi un Nokia 3210, con sei cover una diversa dall'altra, naturalmente. Se non hai esattamente questo modello di cellulare, sei un perfetto cretino. O meglio, un coglione, come dicono gli altri.)

⁸ MASTROCOLA, Paola. *La gallina volante*, s. 165. ([...] e in centro una sparata di: biscotti, biscotti integrali, fette biscottate, Coco Pops, Corn Flakes, müsli, biscotti con le scaglie di cioccolato. Mio dio. Noi siamo la rovina dei nostri figli. Non solo del loro stomaco, dico della loro testa [...]. E penso a mia madre che mi dava la zuppa di pane e latte. Bisognerebbe fingersi poveri, per salvarsi la mente?)

5.1.2. VÝCHOVA A VZDĚLÁNÍ

Využíváním slabších, diskriminací a případnou šikanou to ale bohužel nekončí. V médiích se nezdá setkáváme s brutálními vraždami, jež mají na svědomí právě mladiství. Ale to už zabíháme do extrémů. Vezměme si takovou obyčejnou lidskou slušnost. Kolikrát se stane, že nějaký mladý člověk pustí sednout starší osobu? Úcta ke stáří už není takovou samozřejmostí, jakou bývala. Nezdá se dozvídáme o případech týrání seniorů a to i v domovech důchodců. O kriminalitě mladistvých se spisovatelka zmiňuje už ve své první knize prostřednictvím hlavní hrdinky - středoškolské profesorky Carly. Ta zde vypráví, že má kamarádku psychoanalytičku, která se jí zmínila o vlivu nevzdělanosti na charakter člověka.

Díky ní jsme pochopili, že "já" dnešních mladistvých je neodvratitelně roztržité, protože se neučí gramatiku. Nevědí, co je ve větě důležité a co ne, co je ve větě řídicím členem a co je závislé, nerozlišují mezi slovem, které je podmětem a slovem, které je pouze přívlastkem. Stejným způsobem nevědí, co je v životě důležité, a co není, co je okrajovým problémem, a co je tragédií. Vyprávěla nám, že k ní přicházejí mladiství, kteří jsou zoufalí z toho, že u stolu dostali o jeden plátek šunky méně oproti sourozenci, a díky tomu upadají do depresí a berou psychofarmaka. Skutečností je, že nemají žádné lexikální znalosti: znají slovo zoufalý a tím to hasne, a proto ho používají, jak když jim zemře otec, tak když dostanou o plátek šunky méně.⁹

Gabel nám vyprávěla o Pietrovi Masovi, který zabil rodiče pro pár korun z dědictví: v televizi dělali rozhovor s jedním jeho kamarádem, a ten okomentoval vraždu těmito slovy: „Udělal pěknou kravinu“. Podle Gabel jde právě o tohle: mládež nerozlišuje, znají jen slovo kravina, které se pro ně hodí, když někdo dá matce do polévky mouchu, a stejně tak, když ji ubodá k smrti. Mají na všechno jen jeden

⁹ MASTROCOLA, Paola. *La gallina volante*. Milano: TEA, 2008, s. 86. Všechny další citace jsou z tohoto vydání. (Ci ha fatto capire che l'io dei giovani d'oggi è irrimediabilmente destrutturato perché non fanno grammatica. Non sanno che cosa è importante in una frase e che cosa lo è meno, che cosa regge una frase e che cosa è retto, non distinguono tra una parola che fa da soggetto e un'altra che è soltanto un attributo. Allo stesso modo non sanno che cosa nella vita è importante e cosa non lo è, che cosa è un guaio marginale e che cosa è una tragedia. Ci ha raccontato che le arrivano ragazzi disperati perché a tavola hanno avuto una fetta in meno di prosciutto rispetto al fratello, e di lì cadono in depressione e prendono psicofarmaci. La realtà è che non hanno alcuna conoscenza lessicale: conoscono la parola disperato e basta, e quindi la usano tanto per la morte del padre quanto per la fetta di prosciutto in meno.)

výraz, takže jsou tyto věci vlastně stejné. Přemýšlím o vzniku řeči: pokud jsi chtěl jablko, ale neznal jsi jablko jako slovo, nemohl jsi ho říct a tím pádem jablko neexistovalo.¹⁰

V prvním úryvku autorka výstižně znázorňuje, že šíře informací, kterých se nám dostalo, může mít vliv na naši psychiku. Jestliže získáme jen jednostranné informace či zkušenosti, nedokážeme si udělat celistvý obraz. Takže například chlapec, který u večeře dostane o plátek šunký méně, než jeho bratr, si může myslet, že ho mají rádi o něco méně. Kdyby však viděl, že si třeba v jiných rodinách šunku ani nemohou dovolit, nebo kdyby viděl rodinu, kde se k jednomu z dětí opravdu chovají hůře, pochopil by, že v jeho případě nejde o žádnou životní tragédii. Jak je vyjádřeno v závěru úryvku – ne všechny tragédie jsou opravdu tragédie.

Pokud se pořádně zamyslíme, vidíme, že opravdu existuje souvislost mezi naší slovní zásobou a tím, jak si věci vysvětlujeme. Okolní svět poznáváme prostřednictvím jazyka a lingvistických nástrojů. Neznáme-li syntax a máme-li malou slovní zásobu, jako bychom tím svět okolo nás ochuzovali a zjednodušovali. Děti i dospívající mívají ve zvyku často používat právě naučené slovo, a tedy vezmeme-li to podle uvedeného příkladu, pokud často slyší o depresích a zoufalství, mohou začít tvrdit, že je mají také. Hlavní myšlenkou je však to, že si člověk musí uvědomit, jaké jsou ty opravdové hodnoty a pochopit, co je v životě důležité.

Tato pasáž nás také vede k zamyšlení nad americkým fenoménem psychologů. V dnešní době už není ničím neobvyklým, mít vlastního psychologa, se kterým člověk řeší veškeré své problémy. Otázkou ale zůstává, jestli nám to opravdu jen pomáhá či zda nás to činí méně schopnými si věci vyřešit vlastními silami.

V druhém úryvku je vidět, s jakou lehkostí v dnešní době mladí lidé dokážou brát tak hrůzné činy jako je např. vražda. Vyplývá z něj, že pokud si věci nepřipouštíme takové, jaké jsou, tak jako by ve skutečnosti takové ani nebyly. Taková netečnost může v nejhorším případě vést až k násilí. Podobných důkazů lidské necitelnosti vůči ostatním je v Mastrocolině tvorbě více.

¹⁰ *Ibidem*, s. 87. (Gabel ci diceva di Pietro Maso, quello che ha ucciso i genitori per quattro soldi di eredità: alla tivù hanno intervistato un suo amico che ha commentato l'omicidio con queste parole: "Ha fatto una cazzata". Secondo Gabel è questo il punto: i giovani non distinguono, posseggono solo la parola cazzata che va bene tanto per quando uno mette una mosca nella minestra della madre, tanto per quando l'ammazza a coltellate. Possiedono una sola parola per le cose, dunque le cose sono uguali. Penso all'origine del linguaggio: se volevi una mela ma non sapevi la parola mela, non potevi dirla e quindi la mela non esisteva.)

Například v okamžiku, kdy se v románě *La gallina volante* hlavní hrdinka zeptá jednoho studenta, proč je skleslý, odpoví místo něj spolužák: „Zemřel mu děda, a tak neudělal domácí úkol“, což protagonistku pohorší: *Nevím, čím to je. Ale takovýhle výrok mě dráždí. Dráždí mě až k nevíře. Tak především je to obvyklý moderní výběr souřadnosti namísto podřadnosti: méně námahy ... To je ono, vím, co mě dráždí: stačilo říct „Paní profesorko, zemřel mu děda.“ A nevytahovat tu urážlivou, podružnou, nepatřičnou, impertinentní záležitost s domácími úkoly.*¹¹

Tak se dostáváme k jednomu z autorčiných nejzásadnějších témat, a tím je výchova. Je to téma, které se objevuje ve všech spisovatelčiných dílech. Snaží se tak poukázat na kritičnost situace. Do Evropy totiž pronikl tzv. *americký styl výchovy*, kdy je dítě vedeno k vysokému sebevědomí a to i tak, že je rozmazlováno a nemá žádné povinnosti, jen práva.

„Stejně jsem nepochopila, co dělají. Děti něco řeknou a pak to odřeknou. Navíc, víš co, třeba dostanou chuť a přijedou. Je to jejich volba, jejich právo.“ Já vím, naše děti mají jen práva. Když jsem já byla dítětem, tak to bylo obráceně: skoro jen povinnosti. Ale bylo to nádherné: já se například nemohla dočkat, až budu pracovat, abych mohla dát své první výplaty našim. Připadalo mi to jako sen.¹²

Malý Will, jeden z adoptivních dětí Carla a Francý: mám ho právě před sebou zarámovaného ve svém kousku obzoru, kudrnaťoučkého, zabláceného, hodně extrovertního, jak říkají jeho rodiče. Výchovná pohroma, jak říkám já. Chystá se podtrhnout nohu jednomu tlustému pánovi, který se prochází a dívá se nahoru na oblaka. Podaří se mu to dokonale, pán upadne na zem a jako míč se kutálí téměř až k moři. Žalostný výstup. Willova mamka s tatškou se hrnou pomoci tomu chudákovi, co nejlépe ho očistí od písku, který na něm ulpěl, a pak zavedou Willa

¹¹ Ibidem, s.117-118. (Gli è morto il nonno, per questo non ha fatto i compiti.“ ... Non so cosa sia. Ma un enunciato simile mi irrita. Mi irrita all'inverosimile. Intanto è la solita scelta moderna della paratassi al posto dell'ipotassi: meno fatica ... Ecco, ho trovato cosa mi irrita: bastava dire „Professoressa, gli è morto il nonno“. Non tirare fuori la questione dei compiti, insulsa, laterale, non pertinente, impertinente.)

¹² MASTROCOLA, Paola. *Palline di pane*. Milano: Guanda, 2009, s. 86. Všechny další citace jsou z tohoto vydání. (“Ma non ho mica capito cosa fanno. I ragazzi, sai, dicono, disdicono. D'altronde sai, magari se hanno voglia vengono. È una loro scelta, un loro diritto.“ Lo so, i nostri figli hanno solo diritti. Quand'ero figlia io invece era il contrario: solo doveri, quasi. Ma era bellissimo: io ad esempio non vedevo l'ora di lavorare per dare i primi stipendi ai miei. Mi sembrava un sogno.)

zpět ke skupince a řeknou mu: "Už to víckrát nedělej". A co pohlavek? Já očekávala pořádný pohlavek.¹³

V této ukázce je dokonale znázorněno, jak se v současné době mění výchova dětí. Děti si dovolí věci, které by předchozí generace ani nenapadly, natož aby je dělaly. Jenže pokud za tyto skutky dítě není potrestáno, bere to jako správnou věc, kterou může kdykoli zopakovat. Po tomto úryvku následuje pasáž, kde se Emilia zamýšlí nad tím, že už rodiče své děti fyzicky netrestají. Jako hlavní důvod uvádí, že je to pravděpodobně kvůli strachu z nařčení z páchání násilí na mladistvých. Proto raději přecházejí do extrému a děti netrestají vůbec. Tato dítka pak rostou jako dříví v lese a společnost si pak „užívá“ následky takovéto výchovy. I přesto se však Mastrocola prostřednictvím svých postav nevzdává představy, že na světě ještě díky bohu existují i slušně vychované děti, které částečně vyváží ty nevychované: *Díky bohu, že ještě existují na světě tihle Gigiové, a ne jen ti strašní Niccolové. Gigiové, kteří vás s sebou vezmou na červy, půjčí vám kolo, bydlí ve vycíděných a čistých domech a mají matky, které je opouštějí v šest hodin ráno, vracejí se domů po obědě a vynadají jim, když si neudělali domácí úkoly. Vynadají jim! Existují matky, které opravdu hubují svým dětem, to je neuvěřitelné, nedělají to jen jako.*¹⁴

Děti si již od malička na rodičích vynucují vše, co je napadne. Mění se tak společenská role rodičů a dětí - děti poroučejí a rodiče je poslouchají. Jsou tak vedeny k neúctě k autoritám a starším lidem a navíc ani nevědí, co je to vděčnost. Vše je pro ně samozřejmostí. Tato mládež pak nemá žádný pocit zodpovědnosti vůči vlastní rodině a často se tak stává, že zestárlé rodiče odkládá do domova důchodců, aby se o ně nemusela starat. S problémem nevychovaného dítěte a úzkostlivého, či až příliš benevolentního rodiče se setkáváme i v oblasti školství. Stává se, že pak rodiče přijdou na třídní schůzky a neznalosti svých dětí dávají za vinu vyučujícím. Nepřipouštějí si, že je to jen leností jejich dětí, a ne neschopností učitelů.

¹³ Ibidem, s. 178. (Il piccolo Will, uno dei figli adottivi di Carlo e Franca: ce l'ho proprio davanti inquadrato sul mio pezzo di orizzonte, ricciolino, infangato, tanto estroverso dicono i suoi. Una iattura educativa, dico io. Sta per fare lo sgambetto a un grasso signore che cammina guardando in alto le nuvole. Gli riesce perfettamente, il signore cade a terra come un pallone, rotola fin quasi al mare. Una scena pietosa. Mamma e papà di Will si precipitano ad aiutare il poveretto, lo ripuliscono alla meglio della sabbia che gli si è incrostata addosso, poi riconducono Will nel gruppo, dicendogli: "Non lo fare più". E il ceffone? Io mi aspettavo un bel ceffone.)

¹⁴ Ibidem, s.199. (Grazie che esistano ancora questi Gigi nel mondo, e non solo quei terribili Niccolò. Dei Gigi che ti portano per vermi e ti prestano la bici, e abitano in case lucide e pulite, e hanno madri che li lasciano al mattino alle sei, tornano dopo pranzo e li sgridano se non hanno fatto i compiti da soli. Li sgridano! Ci sono madri che sgridano davvero i loro figli, incredibile, non fanno per finta.)

Opačným extrémem je situace, kdy si dva lidé pořídí dítě, ale mají ho v podstatě jen jako „módní doplněk“ a nemají chuť a náladu se o něj starat. Narůstá tak počet jeslí, školek, hlídacích agentur a au-pair slečen ze zahraničí, které vychovávají děti místo jejich vlastních rodičů. Napomáhá tomu i fakt, že konkrétně v Itálii mají ženy mateřskou dovolenou pouze deset měsíců a poté se vrací do práce.

A co kdyby byla pravda, že vše podstatné, co se děje s tvým človíčkem se odehrává v prvních dvanácti měsících? A jak to mám brát v Stefině případe? Proč ji vědomě ztrácím tím, že ji dávám do péče cizímu člověku? [...] Proč si pořizujeme děti, když se pak o ně nestaráme?¹⁵

Často se stává, že je alespoň jeden z rodičů natolik zaneprázdněn především kvůli vyčerpávajícímu zaměstnání či kvůli vlastním koníčkům, že už nemá čas ani energii na běžnou komunikaci s vlastním dítětem. Čímž je, jak autorka uvádí, ohrožena výchova a vzdělání dítěte. Téma rodičovské „nezodpovědnosti“ se v Mastrocolině tvorbě často opakuje.

Kdo dělá matku těmto dětem, když jejich matka pracuje? Neřešitelný problém, který si vyřeší každý sám, jak se mu zachce (vlastně nevyřeší, ale myslí si, že ano): babička, au-pair nebo balíček „au-pair plus babička“ protože au-pair samotný člověk nevěří (je příliš mladá a navíc je to cizinka) a samotné babičce také ne, protože je moc stará. A pak, v šestnácti letech můžou v klidu zůstat doma sami, ne? „Ano paní Callegari, můžou.“ Můžou.¹⁶

Mastrocola se snaží poukázat na to, že situaci nelze brát na lehkou váhu. V mnoha případech totiž může vyústit v kriminální budoucnost dítěte, či jeho útěk z domova. V románu *La gallina volante* se tak setkáváme s postavou Tanni, která se rozhodne utéci z domova, protože její matka odešla

¹⁵ Ibidem, s. 75. (E se fosse vero che tutto della tua creatura si gioca nei primi dodici mesi? Come la mettiamo con Stefi? Perché me la sto deliberatamente perdendo affidandola a una sconosciuta? [...] Perché facciamo bambini se poi non ce li guardiamo?)

¹⁶ Ibidem, s. 139-140. (Chi fa da mamma a questi ragazzi se la mamma lavora? Irrisolubile problema che ognuno singolarmente risolve (cioè non risolve ma crede di risolvere) come gli pare: la nonna, la baby-sitter, oppure il pacchetto “baby-sitter più nonna” perché della baby-sitter da sola non ci si fida (è troppo giovane e poi è straniera) e della nonna da sola neanche perché è troppo vecchia. E poi a sedici anni, possono ben stare a casa da soli, no? “Sì signora Callegari, possono.” Possono.)

od rodiny, otec se o ni a jejího sourozence příliš nestará, a role matky a ženy v domácnosti tak padá na ni.

5.1.3. KLIŠÉ POLITICKÉ KOREKTNOSTI A PÓZÉRSTVÍ¹⁷

V Mastrocoliných románech se můžeme setkat i s pokrytectvím a politickou korektností. Když se vrátíme zpět k tematice diskriminace, uvědomíme si, jak často toto slovo slýcháme. Otázkou ale zůstává, jestli se opravdu pokaždé o diskriminaci jedná. Diskriminace, rasismus, šikana a podobné termíny jsou používány čím dál tím častěji, ale ne vždy ve správnou chvíli. Mnoho lidí se ohání těmito termíny, aniž by věděli, o co přesně ve skutečnosti jde. Vypadá to, jako by se tito lidé chtěli předvést se svými znalostmi, ale často pak naopak vypadají hloupě.

Řekla jsem jenom, že jsem z hubených mužů nervózní. Po pravdě řečeno jsem také dodala, že ve mně budí určitou nechut', smísenou s úzkostí. Tohle jsem nemusela dodávat. Chtěla jsem jen říct, že je to otázka vkusu, instinktu, určitě ne otázka ideologie. Nic. Vero mě nařkne: „Rasistko!“ Ale proč? Co to má co společného s rasismem? Já mluvila o hranatých loktech, špičatých kolenech, pánevních kostech, které trčí dokonce i zpod kalhot. [...]toť vše. Zapomínám ale na to, že slovo rasismus se toho týká, vždycky se toho týká, ať už člověk řekne cokoli.¹⁸

Prostřednictvím Emilie, protagonistky románu *Palline di pane*, se tak Mastrocola rozhořčuje, že v dnešní době už člověk nemůže otevřeně vyjádřit svůj názor, aniž by byl osočen z diskriminace a rasismu.¹⁹

¹⁷ FLEMROVÁ, Alice. „Politická nekorektnost Paoly Mastrocoly“ in *Hořký život*. Praha: Havran 2007, s. 234.

¹⁸ MASTROCOLA, Paola. *Palline di pane*. s. 135-136. (Ho solo detto che gli uomini magri mi mettono a disagio. Veramente ho anche aggiunto che mi ispirano un certo disgusto misto ad angoscia. Potevo non aggiungerlo, questo. Ma volevo solo dire che è una questione di pelle, istintiva, non certo ideologica. Niente. Vero mi aggredisce: “Razzista!” Ma come, cosa c’entra il razzismo? Io parlavo di gomiti a spigolo, ginocchia puntute, ossa dell’anca che si vedono sporgere persino da sotto i pantaloni, [...], tutto qui. Dimentico però che la parola razzismo, oggi, c’entra, c’entra sempre, qualsiasi cosa uno dica.)

¹⁹ MASTROCOLA, Paola. *Palline di pane*. s. 136-137. (Vorrei che tutti tornassimo ad avere la possibilità di affermare il nostro piccolo, parziale, ma tutto sommato, degno, punto di vista, cioè di pelle, senza che qualcuno senta immediatamente la necessità di bacchettarci sulle dita storcendo il naso, la bocca, le mani, e tutto quel che si può storcere di visibile, come se avessimo commesso la più imperdonabile mancanza.)

O problému nesprávného používání termínu *diskriminace* se zmiňuje i ve své první knize eseji, kde také vysvětluje původní význam slova:

Řekli mi také, že je pro děti a jejich rodiny ponižující, vidět známky zveřejněné, bylo to dosti... diskriminující gesto! No jo, diskriminovat je sloveso, které se moc nelíbí. Nic nikdy nesmí být diskriminující. A to si uvědomme, že samo o sobě je diskriminovat tak nevinné slovo. Pochází ze slova **discrimen**, které znamená rozdělení, dělící čáru, interval, vzdálenost. A tak znamená pouze rozdělit, oddělit, rozlišit. Co je v tom za problém? Znamená, že neházím vše do jednoho pytle, ale vybírám si. Máme vůbec představu, kolik diskriminací denně učiníme? Například nedáváme ponožky na stejné místo jako marmelády. [...] Kdežto my na sloveso diskriminovat ihned automaticky lepíme negativní význam.²⁰

S pozérstvím se setkáváme například, když Rosalena v *Facebook in the rain* pomáhá své kamarádce Evadře jen proto, že je to tzv. „společensky vhodné“:

Byla celá rozmrzelá z toho, jak jí neustále musela vysvětlovat tak jednoduché věci, které ona nedokázala udělat. Bylo k tomu zapotřebí několika hodin, a bylo nutné stále začínat od začátku. Ale byly přece kamarádky, a navíc měla také smůlu, kvůli té věci s vdovstvím, a Rosalena si na věci, jako je přátelství, láska k bližnímu svému, solidarita mezi národy a světový mír potrpěla.²¹

To samé se týká úryvků z knihy *Palline di pane*, kde hlavní hrdinku přemlouvá její kamarádka k adopci kozy. Mastrocola zde ilustruje konformní pojetí adopce apod. A díky nadsázce (autorka

²⁰ MASTROCOLA, Paola. *La scuola raccontata al mio cane*. s. 25. (Mi hanno anche detto che era umiliante per i ragazzi e le loro famiglie vedere i voti resi pubblici, era un gesto molto... discriminante! Già, discriminare è un verbo che piace poco. Nulla deve mai essere discriminante. E pensare che, di per sé, discriminare è un verbo così innocuo. Viene da **discrimen**, che vuol dire divisione, linea di separazione, intervallo, distanza. E quindi significa soltanto dividere, separare, distinguere. Che problema c'è? Vuol dire che io non metto tutto insieme nello stesso luogo, ma scelgo. Abbiamo idea di quante discriminazioni al giorno compiamo? Non mettiamo i calzini nello stesso posto delle marmellate, per esempio. [...] E invece noi al verbo discriminare appiccichiamo subito e in modo automatico un significato negativo.)

²¹ MASTROCOLA, Paola. *Facebook in the rain*. s. 45. (Si stufò come un arrosto, a forza di spiegarle cose così semplici che lei non riusciva a fare e ci volevano ore e bisognava sempre ricominciare da capo. Ma erano amiche, e l'amica era pure sfortunata con questa storia della vedovanza, e lei a cose come l'amicizia, l'amore per gli altri, la solidarietà fra i popoli e la pace nel mondo ci teneva.)

si vybrala kozu, a ne například dítě nebo psa), kterou situaci popisuje, si čtenář lépe uvědomí souvislost s reálným životem.

„Ale když ji chceš vzít k veterináři, znamená to, že ses rozhodla si ji nechat, tu kozu?“ „Ne, já ne, děláš si legraci?! Já už mám Blu. Řekněme, že prozatím se o ni postarám, nemůžeš přece nechat takovouhle kozu jen tak. A pak jsem si myslela, že ty... Zkrátka, nech si to projít hlavou, já ti nechci nic říkat.“²²

„Víš, opravdu to oceňuji, protože to není, jako když si pořídíš jakoukoli kozu.“ „Aha, není?“ „Samozřejmě, že ne, vy si berete toulavou kozu, chci říct, zachráníte jedno ubohé stvoření.“ Tak už i ona! Konformismus našeho myšlení; už nejsme schopni mít jakékoli protichůdné názory, ani drobné, názor... nevím, typu „a co když ta vaše koza bude mít blechy?“ Ne, všichni zbožňují toulavá stvoření. A tak by si tedy všichni, a myslím opravdu všichni, měli pořídit nějakého toho toulavého tvora. Alespoň jednoho. Ale to ne, protože všichni zbožňují tu představu, ale jenom tu představu.²³

Je zde znázorněna snaha o dobrý „společensky vhodný“ skutek, který se pokud možno nedotkne našeho vlastního pohodlí. Navíc v tomto románě vidíme jasný rozdíl mezi pseudoproblémy Emiliiných takzvaných přátel a skutečnými problémy její portugalské au-pair Lucindy. Ta se nachází v tíživé životní situaci a je nucena přenechat vlastní dítě na výchovu své matce, aby hlídáním cizích dětí a prodejem vlastnoručně šitého zboží vydělala peníze na jejich obživu. Životní příběh Lucindy je však čtenáři odhalen až ke konci románu, vinou Emiliiny nedostatečné snahy se o au-pair svých dětí něco dozvědět. Tím Mastrocola ilustruje, jak často se zabýváme hloupostmi a různými pseudoproblémy, a přitom opomíjíme to, co je skutečně důležité.

S pozérstvím se můžeme setkat i v knize *E se covano i lupi*. Zde se autorka zamýšlí nad feminismem a občasným přehnaným chováním feministek v některých situacích. A tak zde

²² MASTROCOLA, Paola, *Palline di pane*, přeložila Alice Flemrová: „Politická nekorektnost Paoly Mastrocoly“ in *Hořký život*. Praha: Havran 2007, s. 240

²³ MASTROCOLA, Paola. *Palline di pane*. s. 53. („Sai, apprezzo molto, perché non è come prendere una capra qualsiasi“. „Ah, no?“ „Certo che no, voi prendete una capra randagia, cioè salvate una povera bestiola.“ Anche lei! Conformismo dei nostri pensieri; non siamo più capaci di avere un pensiero contro, anche piccolo, un pensierino: non so, tipo “avrà le pulci, però, la vostra capra”. No, tutti adorano l'essere randagio. Ma allora tutti, dico proprio tutti, dovrebbero prendersi un qualche tipo di randagio. Almeno uno. E invece no, perché tutti adorano l'idea del radagio, solo l'idea.)

nacházíme feministické andulky, které musí být vždy v opozici. Nejdříve vlkovo sezení na vejcích berou jako svou výhru, ale v zápětí (když pochopí, že vlk si svou činnost užívá) si to rozmyslí a polovina z nich přechází opět do opozice:

VYHRÁLY JSME! MUŽ BYL UDOLÁN, VEJCE SI VYSEDĚL SÁM!²⁴

VEJCE JE MOJE A POSTARÁM SE O NĚJ SAMA!²⁵

5.1.4. VYPOČÍTAVOST A POVRCHNOST

V tvorbě Paoly Mastrocoly najdeme často i vypočítavost. Tím je myšleno například přátelství nebo dokonce partnerský vztah z vypočítavosti. Toto téma je vidět především v románech *Che animale sei?*, *Palline di pane a Facebook in the rain*, v menším měřítku pak i v románu *Una barca nel bosco*. Soustředíme se nejdříve na první ze jmenovaných románů. V určitém okamžiku se zde kachnička seznámí s kačerem a dají se dohromady. Pro kačera je to ale jen vztah k pobavení. Bere kachničku jako „módní doplněk“ a podle toho se i musí chovat: doprovází ho na všemožné zábavy, učí se kvůli němu hrát tenis, pije alkohol apod.

Účelové chování najdeme i v díle *Palline di pane*. Kde protagonistku její přátelé přijímají jedině pod podmínkou, že „adoptuje“ toulavou kozu, o kterou se sami postarat nechtějí, ale cítí, že by to někdo udělat měl. Jakmile si to ale Emilia rozmyslí, najednou ji přestanou brát jako svou kamarádku a za zády ji pomlouvají. Dalším výraznějším příkladem pak může být Emiliina známá Onofria, která měří kamarádky podle počtu dlaždiček, které si od ní koupí.²⁶ V románu *Una barca nel bosco* se s účelovostí setkáváme v již zmíněné pasáži o domácích úkolech z latiny. Když se Gaspare rozhodne zkopírovat svá vypracovaná cvičení, a rozdat je mezi spolužáky, začíná být třídou přijímán. V díle *Facebook in the rain* je vypočítavost vidět asi nejlépe. Evadra se zde totiž prostřednictvím facebooku seznamuje s mladým mužem, který ji po nějaké době pozve na schůzku. Na té si ale Evadra uvědomí, že mu jde jen o získání práce s její pomocí.

²⁴ MASTROCOLA, Paola. *E se covano i lupi*. s. 68. (ABBIAMO VINTO! IL MASCHIO È DEBBELLATO, LE UOVA S'È COVATO!)

²⁵ Ibidem, s.69. (L'UOVO È MIO E ME LO GESTISCO IO!)

²⁶ MASTROCOLA, Paola. *Palline di pane*. s. 203. (misura le amiche dal numero di piastrelle che le comprano)

Co se povrchnosti týče, je jí protkána celá autorčina románová tvorba. V díle *La gallina volante* máme povrchní studenty, kterým nejde o vzdělání a duševní krásu. Tanniny spolužačky se zajímají především o svůj vzhled a spolu s chlapci i o značkové zboží. Možná jde jen o mladistvou hloupost, ze které časem vyrostou, nebo také ne, kdo ví. V románu *Palline di pane* jsou to přátelé protagonistky Emilie. Jako povrchního člověka si podle popisu můžeme představit i Babi Vezzetti, matku jednoho chlapce, se kterým se Emiliin syn seznámil u moře. Ta se „sníží“ jen k tomu, aby Emilii podala ruku a představila se, ale víc už ji nezajímá a nafoukaně a beze slova se odchází převléknout a užívat si moře. V románu *Una barca nel bosco* pak máme samozřejmě již zmiňované povrchní spolužáky, kterým jde hlavně o to, aby se moc nemuseli učit a aby měli nejnovější značku oblečení a tu správnou techniku. V *Che animale sei?* se setkáváme s kachnou Isabellou – ztělesněním povrchní krásy, stejně tak jako jím je Krasavice Maria a její obdivovatelé v románu *E se covano i lupi*.

5.1.5. SATIRA NA SPOLEČENSKÉ VRSTVY

Úsměvné části autorčiny tvorby představují především satirické pasáže dotýkající se společenských vrstev a skupin. Najdeme je především v tvorbě pro děti (i když zůstává otázkou, jestli se tyto knihy dají považovat za dětské – a to právě kvůli jasně satirickým pasážím, určeným pro dospělého čtenáře). V *Che animale sei?* jsou zajímavě satirizovány například volební kampaně. Kandidáti jsou zde Netopýři, kteří se každý den nechávají smáčet černou sprchou, neustále se svolávají k diskuzím u stolu, kde nakonec stejně nic neproberou, konají finančně nákladné večírky, kde se mají zviditelnit, ale nesmí mluvit, aby neudělali na někoho špatný dojem. Mimo to pak chodí řečnit o ničem na veřejnost, kde je nikdo neposlouchá. Když je někdo z nich nakonec zvolen, všichni se opět usadí kolem stolu a začnou debatovat o rozdělení křesel. A jediný důvod, který to má, je získání moci. Mastrocola tak dokázala vytvořit úžasný satirický pohled na volební kampaně politických stran. K dokonalosti je pak satira dovedena v pokračování tohoto románu: *E se covano i lupi*. Tady těchto pasáží nalezneme mnohem více. Týkají se médií, politiky, podnikání apod. Začněme například u médií: televizní reportérku zde ztvárňuje vlezlá Pijavice, která pracuje pro večerní program zvaný „Grande Macello“ (Velká jatka), záměrně svým názvem asociujícím světoznámou reality show Big Brother (v italštině Grande Fratello). Po vzoru reálných reportérek Pijavice klade vlkovi spoustu hloupých otázek. A

jak už to tak bývá, během jejich rozhovoru se na místo sjíždějí další skupinky reportérů z jiných televizních stanic. V okamžiku, kdy je zpráva zastaralá a objeví se zpráva o masakru u rybníka, veškeré televizní štáby se vydají na cestu za senzací a o vlka už se nikdo nezajímá. Mastrocola si zde nápaditě zapojila fantazii a vytvořila tak neuvěřitelně čtivou a skutečnosti odpovídající satiru znázorňující mediální hon za senzací.

Se stejnou nápaditostí, s jakou vymyslela jména postav a název televizního programu, Mastrocola pojmenovala i oba bulvární plátky (v jednom z nich je zaměstnaná vlkova žena Kachna), které se zabývají především drby o celebritách a mocných lidech a soupeří mezi sebou. První z nich se tak jmenuje *Words in the Wind* a druhý *Wind in the Words*. Jasný náznak toho, že jsou vlastně v reálném životě všechny takové plátky stejné.

Další oblastí, které se satira týká, je vláda. Kachna, která byla přijata jako novinářka, totiž dostala za úkol udělat rozhovor s nejmocnějšími zvířaty na světě. Napadne ji, že Lev je král džungle, a proto se ho vydá hledat. Najde ho po hlavu zapadnutého v bahně a začne mu pokládat otázky. Na její otázku, zda je opravdu tak mocný, Lev odpoví, že je ten nejmocnější na světě, protože je předseda vlády. Pod sebou v bahně má spoustu sekretářek, ministrů apod., kteří dělají jen to, co jim přikáže. Jakmile se Kachna zmíní o bahně, které má kolem sebe, Lev dělá, jako by o ničem nevěděl a jako by žádné bahno ani neexistovalo. Rozhovor končí tím, že je Lev bahnem kompletně pohlcen.

Na politickou satiru pak navazuje zesměšnění lidské touhy po kráse v podkapitole nazvané *La Bellezza Maria* (Krasavice Marie). Kachna zde při své honbě za reportáží s mocnými lidmi nachází obrovské množství lidí, kteří stojí i několikadenní frontu, aby mohli spatřit Krasavici Marii. A protože *je krása nedosažitelná*²⁷, tak Krasavice Maria sedí na ohromně vysoké židli, kam se za ní nikdo nevyšplhá. Na jakýkoli dotaz, který jí Kachna položí, Krasavice odpoví, že je krásná:

„Dobrý den, paní Krasavice, mohu s Vámi udělat rozhovor?“ „Ale samozřejmě, já jsem nádherná.“ Zvláštní, hlas byl sladoučký a milý, ale duněl, jako by přicházel z nějaké dutiny. „A jak jste stala tak krásnou?“ „Krásnou už jsem se narodila, co

²⁷ MASTROCOLA, Paola. *E se covano i lupi*. Milano: Guanda, 2010, s. 124. Všechny další citace jsou z tohoto vydání. („La Bellezza è irraggiungibile, non lo sa?”)

s tím nadělám?“ Zvláštní, ta žena se nepohnula ani o píd'. I ústa, hláskující slova, se zdála nehybná. Jak je jenom nafoukaná, tahle paní! Pomyslela si kachna. „A jak se cítíte usazená tam nahoře?“ „Nádherná!“ „A co byste chtěla dělat v budoucnu?“ „Myslím, že budu i nadále krásná.“ [...] Vy jste hodně mocná, je to tak?“ zeptala se. „Samozřejmě, copak to nevidíte? Mám celý svět u nohou...“ „A na co Vám to je?“ „Na cokoli! Stačí, abych si o něco řekla, a dostanu to. [...]“²⁸

Tato kapitola v nás vyvolává myšlenky na všechny ty dívky, které se chtějí stát televizními hvězdami jen za pomoci své krásy a případně vlivných kontaktů. Na typické italské *Veline*, které nemají za úkol nic jiného, než být krásné a možná také naučit se nějaký ten minutový taneček. Mimo to nám připomíná, že v současné době je краса poměrně podstatná. A přesně jak je uvedeno v úryvku – jste-li krásná žena a máte-li dostatečné sebevědomí, je téměř stoprocentní jistota, že dostanete, co budete chtít. Svět je ovládán krásou, penězi a správnými konexemi.

Jestliže se podíváme více pod povrch, všimneme si, že nám chce Mastrocola říci i něco jiného. Krasavice je totiž ve skutečnosti socha, uvnitř které sedí malá a hubená dívka se zrzavými vlasy. *Dívka sice nebyla ošklivá, ale určitě nemohla tvrdit, že je nádherná.*²⁹ Mastrocola nám chce říct, že každý může být uvnitř jiný, než jak vypadá navenek. Navíc krásný člověk, který má o sobě přehnané mínění, může být uvnitř nakonec doslova prázdný. A důležité je především to, co máme uvnitř, ne to, co je vidět navenek.

Po podkapitole o Krasavici Marii přichází další satira a tentokrát je ve středu pozornosti vrstva manažerů. Ta je ztvárněna krocany, kteří jedou super rychlým vlakem, ve kterém všichni pracují na počítači, telefonují se sekretářkami a manželkami, kterým odříkají večere a společné víkendy. Když s nimi chce kachna udělat rozhovor, nikdo ji nevnímá, protože mají všichni spoustu práce. Nakonec nalezne jednoho krocana, který je ochotný jí odpovědět na dotazy, protože byl kvůli vlastní chybě odříznut od práce. Autorka zde dokonale ilustruje pracovní

²⁸ Ibidem, s. 124-125. (“Buongiorno, signora Bellezza, posso intervistarla?“ “Ma certo, io sono bellissima.” Strano, la voce era dolce e gentile, ma rimbombava come se provenisse da una caverna. “E come ha fatto a diventare così bellissima?“ “Sono nata bellissima, che ci posso fare?“ Strano, la donna non si muoveva di un palmo. Anche la bocca, sillabando le parole, sembrava immobile. Quante arie si dà, questa signora! Pensò l’anatra. “E come si sente abbarbicata lassù?“ “ Bellissima!“ “E cosa pensa di fare nella vita?“ “Penso di continuare a essere bellissima.” [...] “Lei è molto potente, vero?“ le chiese. “Certo, non vede? Ho tutto il mondo ai miei piedi...” “E cosa se ne fa?“ “Tutto! Basta che io chieda una cosa e ce l’ho. [...]”

²⁹ Ibidem, s. 127. (Non era brutta, ma non poteva certo dirsi bellissima.)

vytíženost, shon a nedostatek času na rodinu a jakékoli hobby. Ukazuje nám tak každodenní uspěchanost, která se bohužel zdaleka netýká jen této vrstvy společnosti.

5.2. VLIV TECHNOLOGIÍ NA NÁŠ ŽIVOT

5.2.1. VYMIZENÍ FYZICKÉ KOMUNIKACE

Dalším velikým problémem, zobrazeným v tvorbě Paoly Mastrocoly je úbytek komunikace. S moderními technologiemi přišla i možnost virtuálního kontaktu, a proto lidé často vysedávají u počítače a komunikují prostřednictvím sociálních sítí a programů umožňujících (video)konverzaci a posílání zpráv. Je sice pravda, že v některých situacích je to rychlejší než konverzace z očí do očí, ale technologie se postupem času stávají závislostí a lidé už spolu v přímém kontaktu nekomunikují tolik, jako dříve, nehledě na čas, který tato závislost zabírá. V mnoha případech to má dopad i na náš životní styl. Z dřívějšího aktivního způsobu života se stává sedavý, což může mít vliv i na naše zdraví. Úbytek komunikace může negativně působit i v každodenním rodinném životě.

V knize *Palline di pane* nacházíme protagonistku Emiliu, která se ve všem musí rozhodovat sama, protože má stále nepřítomného manžela, se kterým komunikuje jedině prostřednictvím telefonu, který jí dokonce často pokládá, když se mu zdá, že Emilia říká hlouposti. Prostřednictvím Emilie nám Mastrocola dává najevo svůj pohled na technologie – v tomto případě především telefony, u kterých sice uznává užitečnost, ale na druhou stranu si stěžuje na narušování toku myšlenek, protože telefon může zazvonit v jakýkoli okamžik:

[...] Tragičnost telefonu, na tu nikdy nikdo nepomyslí. A on si zatím vyzvání, jen tak, kdy se mu zachce, uprostřed tvých myšlenek, občas i komplikovaných. A tak na to skočíš a řekneš své myšlenky tomu, kdo ti zrovna volá, ale od bodu, u kterého jsi skončil, ne od začátku, a tak nikdo nikdy nic nepochopí. A tak si děláme iluze, že jsme si popovídali.³⁰

³⁰ MASTROCOLA, Paola. *Palline di pane*. s. 195. (La tragicità del telefono, nessuno ci pensa mai. Intanto lui suona, così, quando gli pare, in mezzo ai tuoi pensieri, a volte anche complessi. Tu allora ci caschi e dici i tuoi pensieri a chi ti ha chiamato, ma dal punto in cui eri, non dall'inizio, e così nessuno capisce mai niente. E ci si illude di essersi parlati.)

5.2.2. TECHNOLOGIE SE STÁVAJÍ SAMOZŘEJMOSTÍ

V knize *Una barca nel bosco* narážíme na další aspekt této problematiky. V současnosti je ve světě samozřejmostí, že každý člověk vlastní alespoň jeden osobní počítač. Automaticky se také počítá s tím, že jej umí ovládat. To samé se logicky týká i mobilních telefonů a televize, DVD přehrávače apod. V následující ukázce autorka ukazuje, že je tomu tak už i ve školním prostředí:

A tak nám ohlásí, že si každý můžeme začít psát se svým francouzským spolužákem, samozřejmě přes emaily prostřednictvím počítače. Samozřejmě. To není problém, protože počítač mají všichni. Samozřejmě. Mimo mě.³¹

Hlavní hrdina Gaspare nemá ty samé možnosti, jako jeho spolužáci, a ocitá se tak automaticky mimo kolektiv své třídy. Situace se vyřeší tím, že mu jeho učitelka domluví návštěvy u spolužáka, od kterého může posílat emaily. Tím se ovšem určitě Gasparova pozice ve třídě nelepší. V románu *Una barca nel bosco* se poprvé v Mastrocolině tvorbě objevuje také téma závislosti na technologiích, a to konkrétně na mobilních telefonech: *Žiju s mobilem před očima a čekám na prozvonění a smsky.*³² Gaspare se tak vlastně konečně cítí přijatý svým okolím a méně sám. Veškerou svou pozornost soustředí na komunikaci přes mobilní telefon a neuvědomuje si, že si o něj jeho matka dělá starosti.

5.2.3. NÁRŮST ZÁVISLOSTI NA TECHNOLOGIÍCH

Vrcholem této tematiky je pak román *Facebook in the rain*, kde hlavní hrdinka Evadra přichází o manžela a cítí se sama a jako by byla na konci svého života: *Evadra neměla chuť být s dětmi, byla smutná kvůli těm mladým životům, které byly cítit počátkem, zatímco ona se cítila na konci.*³³ Proto se v deštivých dnech, kdy nemůže navštěvovat manželův hrob, dostává díky přátelům k facebooku, na kterém se postupně stává kompletně závislou a opouští tak realitu okolního světa.

³¹ MASTROCOLA, Paola. *Una barca nel bosco*. s. 129. (E infatti ci annuncia che possiamo iniziare a scrivere ognuno con il proprio compagno francese, ovviamente via e-mail usando il computer. Ovviamente. Non è un problema perché il computer ce l'hanno tutti. Ovviamente. Tutti tranne me.)

³² Ibidem, str. 111. (Vivo col cellulare davanti agli occhi, aspettando squilli e messaggini.)

³³ MASTROCOLA, Paola. *Facebook in the rain*. Milano: Guanda, 2012, s. 19. Všechny další citace jsou z tohoto vydání. (Evadra non aveva voglia di stare con i bambini, le mettevano tristezza quelle vite Lovani che sapevano di inizio, mentre lei si sirtiva alla fine.)

Přicházela domů a ať už byla jakákoli hodina, první věcí, kterou udělala, bylo, že otevřela dveře a připojila se. Ani si nesundala boty. Nedošla si na záchod a ani si nevyčistila zuby po jídle. Facebook byla první věc, kterou udělala, protože nechtěla propásnout připojené přátele.³⁴

Vidíme zde, jak se postupem času její závislost rozvíjí a ona začíná komunikovat s okolním světem především prostřednictvím sociální sítě. Díky každodennímu nárůstu přátel si navíc připadá žádaná a zajímavá a svým způsobem jí roste sebevědomí. Ze začátku se své stále rostoucí touze po facebooku snaží bránit, a tak si vymýšlí různé úkoly, které musí splnit, než si za odměnu bude moci dopřát svou počítačovou chvíli. Když začne mít výčitky svědomí, že nechodí často na hřbitov, rozhodne se její přítel Baldo zakročit, čímž jen posílí Evadřinu závislost. Je to sice poněkud nadnesený příběh, ale dokonale poukazuje na současnou situaci. Navíc zde najdeme opět i poučení, že ne vše je ve skutečnosti takové, jaké se to zdá být. Na internetu se totiž každý může vydávat za koho chce, a vytvořit si tak zcela odlišnou identitu. Poté už jen stačí, aby se na to někdo nacytal. Autorka se tak snaží poukázat na tento problém a donutit čtenáře zamyslet se, nakolik je vhodné důvěřovat lidem, které osobně neznáme. V tomto románu vše dopadá dobře, ale v běžném životě to tak nemusí být, což dokládají i zprávy v médiích. Evadra se díky této špatné zkušenosti ještě více uzavře do sebe a naprosto propadá závislosti na sociální síti, která vyústí až v hospitalizaci. Touto nadsázkou Mastrocola poukazuje na kritickou situaci stále se stupňující závislosti na sociálních sítích a internetu celkově, která se rozvíjí stejným způsobem, jako závislost na jakýchkoli jiných návykových látkách.

³⁴ Ibidem, s. 71. (Arrivava a casa e, a qualunque ora, la prima cosa che faceva era aprire e collegarsi. Non si toglieva neanche le scarpe. Non faceva neanche pipì, nè si lavava i denti dopo mangiato. Facebook era la prima cosa, perché non voleva perdersi gli amici collegati.)

5.3. JEDINEC VS. SPOLEČNOST

5.3.1. SNAHA O SPLYNUTÍ

V dílech Paoly Mastrocola nalezneme spoustu částí týkajících se dnešního názoru, že co dělá většina, to je správné. Dnešní svět je zahlcen kolektivismem a individualismus bývá často kritizován. Pokud se někdo odlišuje od kolektivního zbytku světa, nebývá akceptován. Vezměme si třeba děti a mládež. Dokonale je to ilustrováno v knize *Una barca nel bosco*, kde nám autorka prostřednictvím hlavního hrdiny ukazuje konzumem prorostlé kolektivní prostředí mládeže, která neuznává odlišného jedince. Nemáš peníze? Tvoji rodiče nejsou na vysokých postech? Rád si čteš a nezajímáš se o nejnovější trendy? Tak tě mezi sebe nikdo nepřijme. V románu *La gallina volante* se tak setkáváme hned se dvěma postavami, které se nacházejí mimo kolektivní společnost - profesorkou Carlou a její studentkou Tanni, které jsou si svým způsobem dosti podobné. Obě dvě jsou zvědavé, mají rády klasickou literaturu a mají své sny o budoucnosti. Carla nesouhlasí se změnami ve školství, Tanni zase nezapadá do třídy, kde se její vrstevnice zajímají jen o svůj vzhled a o kluky. V románu *Palline di pane* máme Emilii, která také nezapadá do společnosti a bojí se přiznat své názory právě kvůli jejich odlišnosti od názorů ostatních.

[...]Protože věcí, kterou nesnesu, je že všechny menšiny jsou (oprávněně!) hájeny, mimo té jediné: menšiny těch, kteří mají vlastní názory. To je vše. A mrzí mě to. Protože takto, se už jen z lásky ke klidnému životu, nesnažíme přemýšlet sami za sebe. Přijali jsme určitý typ Společného Univerzálního Myšlení, Klíčové Myšlení, které se hodí všdycky a všude, a které nosíme jako pohodlnou a teplou uniformu: z lenosti ji nikdy neodkládáme, odříkáváme na play-back desetkrát za den tu samou věc a chodíme si nadutě a klidně po světě. Chránění, vyzbrojení a nedobytní.³⁵

V tom samém románu navíc autorka podotýká, že se necháváme společností ovlivňovat i v zásadních životních situacích a uvádí jako příklad rodičovství:

³⁵ MASTROCOLA, Paola. *Palline di pane*. s. 138. ([...]Perché la cosa che non sopporto è che ormai tutte le minoranze vengono, giustamente!, difese, tranne una: la minoranza di chi la pensa a modo suo. Ecco, tutto qui. E mi dispiace. Perché ormai, per amor del quieto vivere, non facciamo più nessuno sforzo per pensarla a modo nostro. Abbiamo assunto una sorta di Pensiero Comune Universale, un Pensiero Passe-partout che va bene sempre e dovunque, e che indossiamo come una divisa comoda e calda: per pigrizia non ce la leviamo mai, recitiamo in play-back dieci volte al giorno la stessa cosa, e ce ne andiamo trionfanti e sereni per il mondo. Protetti, armati, inattaccabili.)

Tak proč jsem si pořizovala děti? [...] Protože to dělají všechny ženy. [...] Ano, obávám se, že ano: Pořádila jsem si děti, protože to dělají všechny ženy, skoro všechny. [...] Pravda je, že je potřeba mít zvláštní důvod na to, aby člověk nechtěl mít děti. Chtít děti není volba, volba je jen je nechtít. Jako kdyby tě proud automaticky nesl k cíli pořádit si děti. Jestliže je nechceš, musíš si sám najít hráz, když ne, tak sbohem, poplaveš tam, kam poplavou všechny ženy: do údolí dolů po proudu.³⁶

S kontrastem mezi společností a jedincem se nejvíce setkáváme v knize pro děti *Che animale sei?*. Kachnička se zde při své cestě za hledáním vlastní identity setkává se spoustou postav, které se ji snaží přizpůsobit svému světu. V průběhu příběhu se z ní stává bobr-dělník, netopýr-kandidát, vzorná adoptivní dcera paní Pelikánové a pana Plameňáka, a kachna-tenistka, reprezentativní přítelkyně kačera Franca Fondaca. Téměř nevědomky tak přizpůsobuje svou osobnost prostředí, ve kterém se nachází. Ale o tom více až v následující kapitole.

Zásadním problémem, kterého se Mastrocola dotýká, je tedy snaha o určité splynutí s okolním světem. Každý člověk, i když to třeba nepřizná, touží být přijímán společností nebo alespoň menším okolím. Patří to zkrátka k lidské přirozenosti. Proto často děláme věci, které bychom si sami nevybrali. Necháváme se vést rodiči, přáteli, spolužáky anebo zkrátka společenskými normami. Ilustrováno je to dále například v románu *Una barca nel bosco a Palline di pane*. V menším měřítku pak v díle *Facebook in the rain*. V prvním ze jmenovaných děl chce Gaspare, aby na něj jeho rodiče byli hrdí, a proto se rozhodne studovat na Severu a získat tak lepší vzdělání. Postupem času je ale ovlivňován spolužáky. Aby ve třídě zapadl, musí mít horší známky, a tak se přestává učit a začíná se spolužákům podobat (např. tím, že odsuzuje nepopulárního chlapce a stydí se s ním ukazovat na veřejnosti). A slušný chlapec tedy přestává být tolik slušným:

³⁶ Ibidem, s. 159. (Allora, perché ho fatto dei figli? [...] Perché così fan tutte. [...] Sì, temo di sì: ho fatto figli perché li fanno tutte, quasi. [...] La verità è che ci vuole una ragione speciale per non volere dei figli. Non è una scelta volerli, è una scelta solo il non volerli. Come se la corrente ti portasse automaticamente a farne, di figli. Se non ne vuoi, devi pensare tu alla diga, se no addio, vai dove van tutte: a fondo valle giù per il torrente.)

Především jsem dostal nedostatečnou z francouzštiny, ale mamce to neřeknu. Ceruttiová rozdala jeden z těch svých papírů na zakřížkování. A já jsem ho nezakřížkoval. Vyhmatla si mě a poslala mě na místo nepříjemným způsobem, a já, pár kroků od katedry, zamumlal: „Díky, čarodějnice!“ Nevím proč. Nějak mě to napadlo. Nemyslel jsem si, že to uslyší. Chtěl jsem být za frajera. Nevím.³⁷

V románu *Palline di pane* máme již dříve zmiňovanou Emilií, která se nechá ovlivnit kamarádkou Vittorii a adoptuje kozu. Vittorie je zase ovlivněna svou novou láskou, a tak opouští své sny a nechává se zlákat sny svého nového partnera. A nakonec v románu *Facebook in the rain* se Evadra nechá přemluvit ke vstupu do světa facebooku.

Když se hlouběji podíváme na Mastrocoliny protagonisty, všimneme si, že jsou to všechno v zásadě kladné postavy, které se vždy něčím odlišují od zbytku společnosti. Když to řekneme nadneseně, jsou to společensky nepřizpůsobiví lidé. V románu *La gallina volante* máme tedy profesorku Carlu, která se vymyká normě tím, že nesouhlasí se změnou vzdělávacího systému. Mimo to chová slepice a snaží se je naučit létat. Dále zde máme postavu Carliny studentky Tanni, která se odlišuje od spolužáků tím, že ji učení baví, ráda čte, a navíc nepochází z bohaté rodiny. Hlavní postava románu *Palline di pane* nemá konformní názory jako zbytek jejích přátel, není si jista, jestli je adoptování kozy správnou volbou, a také si to nakonec rozmyslí. Proto ji zbytek přátel začne odsuzovat. Navíc má Emilia ráda svůj klid a zastává názor, že je potřeba děti vychovávat ke slušnosti. Její syn Olli také nezapadá mezi své vrstevníky. Je to slušný chlapec, často s dospělými názory, který rád čte a nade vše miluje rybaření. Necítí potřebu se družít se svými vrstevníky, čímž udivoval i učitelky z mateřské školy:

Jednoho dne nás ředitelka a učitelky zavolaly do školky, aby nás upozornily na problém: náš syn si nehraje. Pamatuji si, že jsem proplakala celou noc a kousek následujícího dne. Pak jsem přestala a začala se rozčilovat na ředitelku a učitelky: jak si vůbec dovolujete? Jak jen můžete? Asi se jednoduše mému synovi zdá lepení

³⁷ MASTROCOLA, Paola. *Una barca nel bosco*. s. 115. (L'altro ieri prendo impreparato di francese, ma non lo dico a mia madre. La Cerutti aveva dato una delle solite schede da crocettare. E io non l'avevo crocettata. Mi becca e mi manda a posto in malo modo e io, a pochi passi dalla cattedra, bofonchio un: „Grazie, strega!“ Non so perché. M'è venuto. Non credevo lo sentisse. Volevo fare il figo. Non lo so.)

růžiček na dlaždičky ve školce nebo hraní si se všemi na vláček, kdy se drží za pásek, funí při tom ústy a mávají ručkou napravo, jako by to byl kouř z lokomotivy, hloupé. Člověku se také nemusí chtít dělat některé věci, ne? Ne, když na to nemá náladu, tak nejsi normální, společnost tě bude držet pod dohledem a řekne ti, že jsi problém. Ze vzdělávacích projektů vyloučili stydlivost a jakoukoli formu introverze; dnes není přípustná mezi možnostmi člověka, konec šlus.³⁸

V této ukázce se Mastrocola dostává k tomu, že v dnešní době společnost stále není schopna přijímat jedince, kteří se odlišují od společnosti či určité normy.

V románu *Una barca nel bosco* je protagonista Gaspare z chudší rodiny, miluje literaturu a latinský jazyk a snaží se zapadnout do nové třídy. Mimo něj je tu opět další postava, která je odlišná od ostatních. Je to chlapec, který se stane Gasparovým nejlepším přítelem – Furio. Furio je chytrý chlapec, který chce jednoho dne založit továrnu na plyšové hračky. Stejně tak, jako Gaspare, ani on nesplynul se zbytkem třídy. V předposledním vydaném románu - *Facebook in the rain* máme postavu vdovy Evadry, která je „neposkvrněná“ internetem a vůbec výpočetní technikou. A nakonec se dostáváme k „tvorbě pro děti“. V *Che animale sei?* se kachnička zprvu logicky odlišuje od ostatních zvířecích druhů, ke kterým nepatří, ale když konečně zjistí, ke kterému biologickému druhu patří, pochopí, že její místo není ani tam. S vlastním druhem si totiž nerozumí kvůli charakterovým rozdílům. I zde se opět setkáváme s dalšími postavami, které se také odlišují od zbytku společnosti. Patří mezi ně například mladý bobr George, který nechce být dělníkem jako zbytek jeho rodiny, malý netopýr Pipi Strel, který po černé sprše nikdy nezůstává černý a dělá tak otcí ostudu, žák Materasso, který je nadprůměrně inteligentní, a proto ho spolužáci nesnáší, ještěrka Lucio, který má strach, že mu upadne ocas, a nakonec Vlk Samotář - filozof. V *E se covano i lupi* je to pak opět ten samý vlk i nyní už dospělá kachna a pak dále ježek Richmond, malý soví sameček a svým způsobem i neúspěšný krocaní manažer. Vlk se odlišuje

³⁸ MASTROCOLA, Paola. Palline di pane, s. 115. (Un giorno ci convocarono all'asilo, direttrice e maestre, per metterci al corrente del problema: vostro figlio non gioca. Ricordo che piansi tutta la notte e ancora un pezzo del giorno dopo. Poi smisi e cominciai a irritarmi con la direttrice e le maestre: ma come osate? Ma come potete? Forse semplicemente mio figlio trova un po' idiota incollare roselline sulle piastrelle dell'asilo, o fare tutti insieme trenino prendendosi per la cintura, sbuffando con la bocca e agitando la manina destra come fosse il fumo della locomotiva, Uno può anche non averne voglia di fare certe cose, no? No, se non ne hai voglia non sei normale, la comunità ti mette sotto osservazione e ti dice che sei un problema. Dai progetti educativi hanno escluso la timidezza e ogni forma di introversione; oggi non è contemplata tra le possibilità dell'essere umano, punto e basta.)

nejen svým samotářstvím, ale také tím, že neumí lovit. Ježek Richmond má na rozdíl od ostatních ježků zakulacené ostny a je to prodavač balonků. Malý soví sameček zase miluje čtení, a proto nemá žádné kamarády.

5.4. HLEDÁNÍ VLASTNÍ IDENTITY A TOUHA PO VYSNĚNÉM

V tvorbě Paoly Mastrocoly je jedním z nejpodstatnějších témat právě téma vlastní identity a životního snu. Skrze její postavy jasně vidíme, že je zastánkyní toho, že každý má mít nějaký svůj sen a jít si za naplněním svého osudu, své vlastní identity.

5.4.1. ŽIVOTNÍ SEN

Už hned ve svém prvním románovém díle s nadsázkou ukazuje, jak je důležité si za svým snem jít. Protagonistka Carla má za životní sen naučit slepice létat. Mastrocola nám zde ukazuje zklamání středoškolské učitelky z její, dříve tak milované, profese. Své zklamání si zde vynahrazuje zaujetím pro slepice a právě snahou naučit je létat. Podobně je na tom i její studentka Tanni, která se snaží utéci od problémů v rodině, a tak není divu, že se nakonec dají dohromady a společnými silami se snaží vymyslet přístroj, který by slepice donutil létat. Carla je totiž přesvědčena, že stačí, aby slepice létat chtěly, a ony to opravdu dokážou. Svým způsobem by se létání slepic dalo brát jako metafora snahy „odletět“ daleko pryč od každodenních problémů ve škole a doma a také překonání vžitých životních stereotypů. Carla se díky své cestě za snem tak trochu vzdaluje vlastní rodině, nehledě na to, že její muž jí neposkytuje dostatečnou podporu v její snaze. Carla v běžném životě nerada závodí, ale u slepic jde pro ni o něco více, je to určité splnění snu. Tanni pak vidí ve své učitelce naději na lepší budoucnost. Srovnává se s ní a to především díky stejné zálibě v četbě a učení. Díky této podobnosti Carla uvažuje o její adopci, ke které nakonec nedojde. Carlin sen se však nakonec splní a ona dostane ocenění za svou slepici. Navíc má šanci se dostavit za profesorem Van Arheimem, ke kterému byla pozvána, jenže osud stihne rozhodnout dříve než ona sama, a Carla je tak nucena místo cesty za profesorem dělat zkoušející u maturit. Ani Tanni nedopadne přesně tak, jak si původně vysnila. Ale jak napsala v jedné své písemné práci: *Ne ze všeho můžeme být šťastni. Ne ze všech věcí, které v životě děláme. Stačilo by, abychom byli šťastni alespoň z jedné, protože ta jedna věc poté prozáří všechny ty ostatní a*

jsme zachráněni.³⁹ V závěru knihy se však Mastrocola prostřednictvím Carly zamýšlí, jestli si opravdu člověk dokáže vybrat jen jednu jedinou věc za svůj cíl, který ho má učinit šťastným. Navíc zde podotýká, že nejde jen o to, si svůj sen zvolit, ale především o to, si za svým snem jít, mít pevnou vůli a odhodlání udělat pro to vše.

V románu *Palline di pane* máme Emiliu, která touží jen po celistvé rodině a především pak po nějakém tom okamžiku klidu, kdy se může plně věnovat své práci fotografky nebo si jen tak číst. I proto si s sebou na dovolenou bere au-pair v domnění, že ta se o děti postará místo ní. Emilie je nešťastná z všudypřítomného pozérství a politické korektnosti svých přátel a známých, z každodenní uspěchanosti života a ze snahy prodejců obelhat kupce. Vezměme si například okamžik, kdy Emilie uvažuje o koupi domku u moře a prodejce se jí snaží přemluvit za každou cenu, i přestože sám moc dobře ví, že dům není zcela v pořádku a rozhodně neodpovídá původnímu inzerátu. S podobnou situací se setkáváme v případě typického přistěhovaleckého „prodavače“ náramků, který Emilii vnutí náramek se slovy, že je to dárek a vzápětí od ní chce nějakou tu almužnu. Na Emiliinu námitku, že je náramek poničený, suverénně odpoví, že jí to přinese štěstí. Jedním z největších Emiliiných snů je, aby se její syn zařadil mezi ostatní děti, ale časem pochopí, že je šťastný tak, jak je, a netouží po společenském životě.

Gaspare, z románu *Una barca nel bosco*, má za životní sen stát se latinářem. Ale vinou všech možných nástrah života se k tomu nakonec nedostane. Vždy je jakoby krok od svého cíle, ale pak udělá rozhodnutí, které mu ve splnění jeho snu zabrání. To samé se týká i jeho diplomové práce. Vybral si téma latinského básníka Rutilia Namaziana. I přestože studuje jiný obor, udělá vše proto, aby mohl napsat tuto práci. Vše se mu sice povede, ale opět to má háček. Práce nesmí být psána jen z jeho pohledu, musí to být v podstatě souhrn toho, co už napsali ostatní před ním. Nakonec si Gaspare otevře bar a spokojí se s tím, co má. V tomto románu se tak setkáváme opět se stejným přístupem k životnímu cíli, jako je tomu v *La gallina volante* – ne vždy nám osud přinese to, po čem tak toužíme, měli bychom se tedy naučit mít radost z toho, co přijde.

V díle *Che animale sei?* má hlavní hrdinka kachna jediný cíl, a tím je nalezení ztracené maminky. Postupem času v ní však roste jeden veliký sen, který vytlačí myšlenky na maminku -

³⁹ MASTROCOLA, Paola. *La gallina volante*. s. 206. (Non di tutto possiamo essere felici. Non di tutte le cose che facciamo nella vita. Basterebbe esserlo di una, perché quell'una poi rischiara tutte le altre e siamo salvi.)

zjistit, kdo doopravdy je. V pokračování tohoto románu pak máme dvě hlavní postavy. Vlk se rozhodne sedět na vejcích, aby se stal více konkrétním a užitečným, a přestal být jen abstraktním filozofem. Jenže nakonec pochopí, že své já změnit nedokáže a pokračuje tak ve filozofování a psaní knih i při sezení na vejcích. Kachniným jediným dosavadním životním cílem bylo sbírání kamínků na pláži. Byla přesvědčená, že to je to jediné, co chce ve svém životě dělat. Později si však uvědomí, že by bylo vhodné dát svým dětem nějaký příklad a proto se při svém poletování rozhodne najít si práci. Do cíle ale, stejně jako všechny předchozí postavy, nedorazí a tak je také nucena se smířit s tím, co má.

Román *Facebook in the rain* se v tomto ohledu od předešlých románů trochu liší. Jeho protagonistka totiž žádný svůj vysněný životní cíl nemá. Dalo by se téměř říci, že je právě jejím snem, si nějaký takový životní sen či přímo smysl života najít. Poté co se stala vdovou, přestala být se svým životem spokojena. Právě to ji dovedlo k tomu, že se rozhodla vytvořit si na facebooku novou identitu. Stejně tak jako u předchozích jmenovaných děl, to ani zde s hrdinkou nedopadá tak, jak by si to bývala přála.

5.4.2. OTÁZKA VLASTNÍ IDENTITY

Stejně jako Vlk Samotář v románu *E se covano i lupi*, tak i autorka sama si v průběhu své tvorby klade spoustu filozofických otázek. Mezi ně patří i dotazování se po vlastní identitě. Vezmeme to opět popořádku po jednotlivých dílech. V románu *La gallina volante* se Carla zamýšlí nad svou identitou a postupně tak uvažuje, jestli je více učitelkou či chovatelkou a cvičitelkou slepic.

V románu *Palline di pane* se spolu s postavami zamýšlíme nad tím, jestli i jméno nějak definuje to, čím jsme. Dává nám jméno identitu? Definuje nás nějak? Kdybychom se jmenovali jinak, mohli bychom být někým jiným?

Gaspare (*Una barca nel bosco*) si klade už v dětství otázku, jestli kočka ví o tom, že je kočka. Mastrocola se tak prvně zabývá otázkou, zda bez vlivu a informací z okolí víme, kdo jsme a zda je pro život nezbytné svou identitu znát. Tato problematika je probrána do větší hloubky v knize *Che animale sei*. Poprvé se v románu *Una barca nel bosco* také setkáváme studem za vlastní osobnost. Kvůli tomu, aby udělal na francouzskou „výměnnou“ spolužačku dobrý dojem, vymyslí si kompletně novou identitu, včetně jména Felix, o kterém doufá, že mu přinese štěstí.

Jenže vlastní totožnost nelze jen tak změnit, a tak nakonec vše praskne a Gaspare zůstává nadále sám se svým studem.

Prostřednictvím kachničky v *Che animale sei* si uvědomujeme, že to, kým jsme, nevíme sami od sebe. Dozvídáme se to postupně prostřednictvím našich blízkých a našeho okolí. Proto kachnička, která se narodila o samotě, netuší, kdo vlastně je. Člověk se utváří za pomoci svého okolí a proto má i kachnička pocit, že je tím, čím jsou postavy kolem ní. Při své cestě se postupně o sobě od ostatních dozvídá další a další věci, jako například, že je její „matka“ pantofle, že ona sama má žlutou barvu a má pera apod. Postupně si tak vytváří představu vlastní identity. Navíc si v okamžiku, kdy se setkává s krtky, kteří se o její identitu nestarají, uvědomuje, že když to nezajímá ostatní, stačí jen „být“ a nedělat si starosti s tím, čím či kým jsme.

5.4.3. SAMOTA A UMĚNÍ ČEKÁNÍ

Tvorba Paoly Mastrocola znázorňuje dnešní uspěchanou dobu, kdy člověk nemá čas se jen tak zastavit a zamyslet se. Na čekání už vůbec není čas, a tak nám uniká ono kouzlo očekávání. Autorka také podotýká (jak už bylo z části probráno v kapitole nazvané Jedinec vs. společnost), že společnost netoleruje odlišnost jedince. To se týká i touhy po samotě a občasné nechuti družít se s kolektivem. A zdůrazňuje, že každý člověk má občas potřebu být chvíli sám. Na jednotlivé ukázky této problematiky se teď budeme soustředit.

Asi bych chtěla nebýt. Ale ne ve smyslu neexistovat, to ne, miluju žít k zbláznění. Moje chuť nebýt je více specifická: chtěla bych nebýt matkou, turistkou na Sardinii, čtyřicetiletou ženou, profesionální fotografkou, manželkou inženýra pracujícího v Indii, zaměstnavatelkou portugalských au-pair se šicím strojem, majitelkou kozy,...⁴⁰

⁴⁰ MASTROCOLA, Paola. *Palline di pane*. s. 132. (Forse vorrei non essere. Ma non nel senso di non esistere, questo no, mi piace da pazzi esistere. È un voler non essere più specifico il mio: vorrei non essere una madre, una turista in Sardegna, una donna di quarant'anni, una fotografa in carriera, una moglie di ingegnere in India, una datrice di lavoro di baby-sitter portoghese con Singer, una padrona di capre, una...)

Emilia je v jednom kole a ani přítomnost chůvy jí moc nepomáhá. Často se o děti musí postarat sama. Navíc se pokaždé, když se snaží soustředit na svou práci, stane něco, co ji vyruší. Na jednu stranu by tak chtěla být sama, ale na druhou stranu se samoty bojí:

Myslím si, že vím, proč to dělám. Abych trpěla méně. Je to svým způsobem zbabělost, ano. Jenomže květiny umírají. Některá dříve, jiná později, květiny a rostliny vždy zemřou. Myslím si, že chci v podstatě urychlit jejich smrt. Takhle je vidím umírat kratší dobu: zemřou dříve a já na to tím dříve přestanu myslet. Víím, že je to bláznivé. Ale proč si protahovat trápení? Chci říct, to moje.⁴¹

I přes veliké množství přátel se cítí sama. Ví, že většina těch přátelství je povrchní a její jediná nejlepší kamarádka ji nakonec opustí kvůli své nové lásce. Setkáváme se zde i s opakem dnešního hektického života: Emilia, čekající na skákající ančovičky ve snaze vyfotit je, a Olli, který ze všeho nejraději připravuje chlebové kuličky, na které pak hodiny a hodiny láká ryby. Oba dva si toto očekávání vychutnávají a zdůrazňují tak opravdové životní hodnoty – mít radost i z maličkostí, dokázat se na něco těšit.

Téma očekávání je výrazné i v románu *Una barca nel bosco*. Gaspare se ve škole cítí sám, a tak jakmile se dozví o výměnném pobytu, upne se na tuto představu natolik, že by byl schopen pro svou návštěvu i přestavět celý dům. Aby pro ni byl náhradní domov útulnější, rozhodne se zakrýt čouhající trubky rostlinami. Výměnný pobyt se sice vůbec nevydaří, ale tyto rostliny mu zůstanou jako vzpomínka na to příjemné očekávání něčeho nového a krásného. Díky příjemným pocitům z očekávání a pocitu, že rostliny mu jako jediné rozumí a berou ho takového, jaký je, se na tyto květiny natolik upne, že jim nakonec přizpůsobí celý dům i svůj život.

Nejvýrazněji je toto téma cítit v knize *E se covano i lupi*, která je očekáváním přímo prorostlá. Už jen sezení na vejcích a vychovávání vlastních dětí je takové jedno veliké očekávání. Mimo to vlk o svém očekávání i píše a zaobírá se jeho smutným koncem:

⁴¹ Ibidem, s. 181. (Immagino di sapere perché lo faccio. Per soffrire meno. È una forma di vigliaccheria, sì. È che i fiori muoiono. Chi prima chi dopo, i fiori e le piante muoiono sempre. Credo in qualche modo di voler affrettare la loro morte. Così li vedo morire in minor tempo: muoiono prima, e io mi tolgo prima il pensiero. Lo so che è pazzesco. Ma perché prostrarre la sofferenza? Dico la mia.)

Kniha, když ji člověk dopíše a vydá, zemře. Je to dokončená kniha. Každé zrození je v podstatě koncem. I takový dort, když se vytáhne z trouby, připravený k jídlu, je dokončen. Krásné je vidět ho, jak v troubě kyne, jak mu praská ta křupavá křusta.⁴²

Nic netrvá věčně, a tak i to krásné očekávání musí někdy skončit.

5.5. JAZYK A LITERATURA

Paola Mastrocola se vyznačuje neuvěřitelnou originalitou v oblasti jazykových prvků. Její knihy jsou plné slovních hříček a poznámek o původu slov, stylistice, morfologii a významu slov. Jakožto středoškolská učitelka literatury také ráda využívá své znalosti právě z tohoto oboru a snaží se tak ve čtenářích probudit zájem o čtení klasických děl. Zmiňuje tak často především stěžejní italská díla a jejich autory, ale i zahraniční autory celosvětového rozsahu. V díle *La gallina volante* se tak setkáváme např. s G. Leopardim, G. Pascolim, E. Montalem, D. Alighierim, apod. V *Palline di pane* je to Seneca, Joyce, Homér a v dalších dílech najdeme například také Manzoniho *Snoubence*, Ariostova *Zuřivého Rolanda*, Verlaina a další autory a díla.

Nyní se podíváme podrobněji na jazykovou stránku Mastrocoliných děl a to především na zvláštnosti, které jsou typické pro její tvorbu. Pro lepší představu vždy uvedeme několik příkladů v originále, protože při překladu se často ztrácí původní záměr autorky a význam, který text má. Začneme u prvního románu. Protagonistka si zde pohrává s gramatickým rozbořením vět, s vícevýznamovými slovy a se zkoumáním chyb vedlejších postav:

Salva. Non mi hanno beccata. E penso a un Becco Cosmico che per mia buona sorte in quel momento, credo, era voltato, non m'ha vista, ha beccato altri, mi spiace.⁴³

“Prendiamo a questo punto la parola **mutande**.” Tutti ridono. “Mutande sapete cosa vuol dire? Vuol dire cose che si devono mutare.” Comincio sempre, ma dico

⁴² MASTROCOLA, Paola. *E se covano i lupi*. s. 73. (Un libro, quando si finisce di scrivere e si pubblica, muore. È un libro finito. Ogni nascita, in fondo, è una fine. Anche una torta, quando la si sforna ed è pronta per essere mangiata, è finita. Il bello era vederla gonfiare in forno, crepare la crosta croccante.)

⁴³ MASTROCOLA, Paola. *La gallina volante*. s. 7.

sempre così per spiegare il gerundivo. Funziona che è uno spasso. E finisco con un'autolode: "Vedrete che il gerundivo non ve lo dimenticherete più."⁴⁴

Dunque: ho iniziato con la forma dubitativa del **ma**, ho usato il condizionale **direi**, il plurale **andiamo**, e soprattutto la litote **non bene** anziché il brutale **male**: pensavo di essermi comportata bene. E invece: "Scusi, come sarebbe non andiamo affatto bene? [...]"⁴⁵

V díle *Palline di pane* jsou časté Emiliininy myšlenky o původu slov a různé asociace, které tato slova u hlavní hrdinky vyvolávají. Navíc je zde také Emiliin syn Olli, který se rád vyjadřuje neobvykle. Setkáváme se tu tak například s termínem "*fratello cane*"⁴⁶, který by pro nezasvěceného člověka mohl vyznít jako urážka potencionálního bratra. Jako ukázkou Mastrocoliny záliby v hledání původu italských slov si můžeme vzít například tyto dva úryvky:

Un mio amico linguista, infine, mi spiegò che io non amo l'infanzia. In-fanzia vuol dire l'epoca in cui uno è non-fans, non parlante.⁴⁷

Guardare i bambini, che strana espressione. Forse dal francese **garder**: conservare, aver caro, curarsi di. Io li guardo in un altro senso i miei bambini, nel senso italiano del verbo: li guardo e basta, li osservo.⁴⁸

Často se také zamýšlí nad rody a zdobnělinami podstatných jmen. Řeší tak například barvy:

E poi mi verrebbe da chiederle perché al suo cane che è femmina ha dati il nome di un maschio? Ma mi astengo: Blu è davvero il nome di un maschio? I colori hanno sesso? In grammatica mi pare di sì: il blu, il rosa, il lilla.⁴⁹

⁴⁴ Ibidem, s. 32.

⁴⁵ Ibidem, s. 34.

⁴⁶ MASTROCOLA, Paola. *Palline di pane*. s. 61.

⁴⁷ Ibidem, s. 82.

⁴⁸ Ibidem, s. 76.

⁴⁹ Ibidem, s. 101.

Anche la parola non mi piace. Non si potrebbe dire calze? No, le calze sono per le donne, noi uomini abbiamo i calzini. Perché diminutivo poi? Capirei i calzi, se proprio uno deve distinguere il maschile dal femminile. Ma calzini...⁵⁰

Zabývá se i různými asociacemi, které v nás některá slova mohou vyvolat. Může jít o slova, která mají stejný původ, nebo o jediné slovo mající více významů, případně o slova, kde je podoba čistě náhodná:

L'immagine stessa del suo essere isolato. Isolato! Mi viene in mente che da piccolo, quando si sentiva particolarmente solo, mi diceva: "Mamma, oggi mi sento un'isola."⁵¹

"Ha mica il collegamento?" Evadra trasalì: "Quale collegamento?" "Non si preoccupi" rispose Baldo, "ho io la saponetta." Evadra scopiò a ridere: "Cosa c'entra la saponetta, scusi?"⁵²

V Mastrocoliných dílech je také vidět její láska k rodnému jazyku i s ohledem na jeho vývoj. Ráda se zabývá slovy latinského původu:

Io intanto penso. O mi distraggo. Non so, a volte pensare e distrarsi sono la stessa cosa. Programmare, progettare, prevedere, procedere: certo che cominciano tutti con PRO o PRE questi verbi, e se poi aggiungiamo anticipare abbiamo tutte le paroline che vogliono dire **davanti** in latino.⁵³

V knize *Una barca nel bosco* se autorka zabývá také slangem náctiletých. Gaspare si v *Una barca nel bosco* dokonce vymyslí jakýsi žebříček velikostí dámského poprsí a pro každou z variant si vymyslí speciální název.

⁵⁰ MASTROCOLA, Paola. *Una barca nel bosco*. s. 225.

⁵¹ Ibidem, s. 54.

⁵² MASTROCOLA, Paola. *Facebook in the rain*, s. 48.

⁵³ MASTROCOLA, Paola. *La gallina volante*, s. 135-136.

“Strafigo!” E anche: “Straserio!” È un po’ di mesi che si usa questo “stra” davanti a quasi tutte le parole. Si usa tra noi del branco, voglio dire. [...] “Te la sei inchiumata per bene quella là?” mi chiede uno di loro, le mani nei tasconi ciondoli delle brache. Lo guardo inebetito. Non mi danno neanche il tempo di intuire il significato di quel verbo, che un altro già incalza: “Vuol dire se te la sei poi sgroppata, inciufecata, ciccata insomma la tua punza, ti torna?” [...] “Svegliati, ostrica! Le sai almeno cipollare le punze o no?” [...] Mi insegna parecchie espressioni complesse, tipo: “non mi sgretolare le palle”, “ci stai dentro una cifra”, “mi piaci un pacco”, “quanto ci cacci che faccio ciuffo”.⁵⁴

Mimo slovník současné mládeže zde najdeme i nové pojmy týkající se technologií a to především počítačů: *“Ma adesso stammi attenta, devi capire dove cliccare. Vedi tutte queste icone? Tu scegli, prendi il mouse e clicchi, così entri.”*⁵⁵

Nejvíce si jazykově vyhrála v knihách pro děti *Che animale sei?* a *E se covano i lupi*, kde se soustředí především na vícevýznamová slova. Ukazuje tak, jak snadné je se v některých případech s někým nedorozumět (obzvlášť tady v případě nevzdělané kachny samouka). Mimo to jsou v těchto dvou dílech dosti zásadní hrátky se jmény: *castore Reginald Castor* (bobr), *pipistrello Poltron Strel a pipistrello Pipi Strel* (netopýři), *fenicottero Fenny Cotter* (plameňák), *madame Gru* (jeřáb), *anatra Franco Fondac* (kačer), *riccio Richmond* (ježek), *sanguisuga Esangue Suga*, *ornitorinco Ornella* (ptakopysk) atd. Co se týče doslovného či přeneseného významu slov, jsou to například tyto:

“Sediamoci intorno a un tavolo e stabilito le priorità.”⁵⁶

Le disse anche che era molto carina e di sicuro gli anatri si sarebbero leccati i baffi al solo vederla.⁵⁷

“Di’ alla tua amica che deve mettersi sulla piazza.” Lucio non capì bene il senso di quelle parole, ma le riportò tali e quali alla sua amica anatra. La quale subito, il

⁵⁴ MASTROCOLA, Paola. *Una barca nel bosco*, s. 90-91.

⁵⁵ MASTROCOLA, Paola. *Facebook in the rain*, s. 43-44.

⁵⁶ MASTROCOLA, Paola. *Che animale sei?*, s. 59.

⁵⁷ Ibidem, s. 113.

mattino dopo, si mise sulla piazza. Scelse la piazza più grande del paese e vi si piazzò proprio al centro.⁵⁸

“Sei un’anatra! Potresti sentirti libera, non stupidamente attaccata a quattro uova.”

“Tre uova” corresse l’anatra, sottovoce.⁵⁹

“La signora Cicova le ha spiegato?” continuò il direttore. “Ci-cosa?” [...] “Cicova.”

“Ma davvero? Anche lei cova?” chiese.⁶⁰

V posledním úryvku si Mastrocola dala záležet na fonetické podobnosti slov. Je to doslova mistryně v jazykových hříčkách, čímž se její knihy stávají překladatelským oříškem.

5.6.ŠKOLSTVÍ

Už v dílech předcházejících esejistickou tvorbu, zaměřenou na školství, můžeme vidět jasnou kritiku této oblasti. V románu *La gallina volante* je protagonistka jasně proti zavedeným novinkám, jako jsou např. opravné kurzy (tzv. rekuperace) namísto reparátů, nové nekvalitní učebnice, prezentační brožurky škol apod. Zdůrazňuje zde, že už školám nezáleží tolik na tom, co se vyučuje, ale spíše na tom, jak se to vyučuje. Do výuky tak vstupuje sledování prezentací a filmů, různé rádoby kulturní akce a výlety. Autorka se snaží upozornit na stále se snižující kvalitu výuky, kdy studenti často přicházejí na střední školy ze základních škol, kde se pořádně nenaučili základy gramatiky a ortografie, čímž se středoškolská výuka zpomaluje. Podotýká také, že u dětí rapidně klesá zájem o literaturu a čtení jako takové. V dílech *Che animale sei?* a *E se covano i lupi* je jen drobný odkaz na školní prostředí – v prvním z nich se kachnička dostává do školy, kde díky chytrému žákovi konečně zjistí, co je za zvíře. V druhém zmiňovaném díle se více věnujeme vlkovi, který je vysokoškolským profesorem filozofie. Je zde zdůrazněna potřeba vzdělání v dnešní společnosti. V románech *Facebook in the rain* a *Palline di pane* se pak soustředí především rodičovskou výchovu dětí. Přeskočíme je tedy a podíváme se rovnou na román *Una barca nel bosco*. Zde je tato tematika velice výrazná. Román podtrhuje, jak klesající kvalita výuky dokáže „zkazit“ nadprůměrně inteligentní žáky. Gaspare přichází na Sever s nadějemi, že

⁵⁸ Ibidem, s. 122.

⁵⁹ MASTROCOLA, Paola. *E se covano i lupi*, s. 21

⁶⁰ Ibidem, s. 110.

se mu dostane kvalitního vzdělání a místo toho zjistí, že už má větší znalosti, než jaké mu může zdejší studium nabídnout. První dva týdny jsou tzv. „zvykací“, poté se probírá učivo, které už dávno zná, vyučující chodí pozdě na hodiny a někteří z nich vedou výuku formou pouštění audiokazet a filmů. Když se Gaspare obrací se svým problémem na ředitelku školy, je mu řečeno, že by se měl snažit zapadnout mezi své spolužáky a na styl výuky si zvyknout. Právě za účelem zařazení se mezi spolužáky je Gaspare poslán ředitelkou za školní psycholožkou. Během školního roku se škola rozhodne udělat výměnný pobyt s francouzskými studenty. S tím je samozřejmě spojen další úbytek vyučovacích hodin (týden během a týden po tomto pobytu). Popis situace ve školství nekončí střední školou. Autorka se zabývá i vysokoškolským prostředím. Univerzitní konzultant zde doporučuje, jak zvládat studia s co nejmenší námahou. Radí tak, u kterého profesora chodit na přednášky a u kterého to naopak není nutné, jak kterému profesorovi pochlebovat a kterým předmětům se vyhnout, protože se na ně člověk musí moc učit. Mastrocola kritizuje i přístup k závěrečné univerzitní práci, kdy student musí předložit práci založenou na kompilaci textů sekundární literatury. Nemá tak šanci provádět vlastní výzkum. Nakonec přichází shrnutí, že ve výsledku nezáleží na tom, jestli vystudujeme drahou prestižní vysokou školu nebo jen nějakou obyčejnější státní, protože nabídka zaměstnání je i tak nedostatečná a konkurence je obrovská. Prostřednictvím *Una barca nel bosco* nám tedy autorka ukazuje, jak demotivující vliv může mít současný systém vzdělávání na inteligentní jedince se zájmem o studium.

5.6.1. PAMFLETY PROTI ŠKOLSTVÍ

Jak již bylo uvedeno dříve, a jak také uvádí autorka sama hned na začátku své knihy *La scuola raccontata al mio cane*, poté co se vrátila ze studia v zahraničí, kde strávila pár let, zjistila, že škola, kterou znala dříve, už v podstatě neexistuje. Musela se tedy ponořit do nových pravidel a systémů, aby mohla pokračovat ve svém zaměstnání.

Jednou z prvních věcí, o kterých se dozvěděla, byl fakt, že studenti už nepropadají a nemusejí tedy dělat před začátkem dalšího školního roku reparáty. V případě, že studentovi vychází špatné známky na vysvědčení, převede se tato známka na známku dostatečnou pro postup do dalšího ročníku. Místo reparátu je ale povinen pouze navštěvovat „opravný kurz“, kde mu daný předmět profesor vysvětlí znovu. Svou povinnost tím splní a může směle pokračovat

dále ve studiu v dalším ročníku. Mastrocola se zde právem rozhořčuje, že v takovém případě jde spíše o to, že žákovi známku vylepší profesor a student už tak není povinen se snažit sám.

To bychom ale předbíhali. Vraťme se na začátek školního roku. Autorka zde podotýká, že kvalita výuky dosti klesá a to i díky ubírání vyučovacích hodin. Žáci totiž na začátku školního roku procházejí tzv. *Přivítáním*. Jedná se o týden, kdy se noví žáci seznamují se školou a stylem výuky a starší žáci si zvykají na návrat do školních lavic. Během tohoto týdne se nevyučuje a žáci se postupně „aklimatizují“. Mastrocola podotýká, že i bez tohoto týdne mají profesori málo času na to, aby se studenty probrali veškerou látku.

První den školy jsem probírala Vergilia. Ale to bylo před pár lety, před Reformou, když nám nikdo neříkal, co máme dělat první den školy a každý z nás si ho uspořádal jak chtěl. Teď už se to nemůže. Zvláštní, v nové takzvané „autonomní“ škole, nám kompletně berou autonomii. Paradoxy moderního světa.⁶¹

Girolamo De Michele však Mastrocolin přístup k hodnocení nového vzdělávacího systému kritizuje. A to především protože, jak správně podotýká, autorka vše vidí pouze z pohledu učitelky humanitních předmětů (především literatury), nemá proto na situaci nezúčastněný náhled. Kritizuje i autorčin pohled na výuku literatury samotné:

Co se týče těch slavných literárních obsahů (ve své knize nemluví o ničem jiném: že existují i jiné předměty, to vypadá jako problém, který se jí netýká), Mastrocola obhajuje rovnici mezi literaturou a literárními dějinami: Benedetto Croce má klidné sny. Žádná odbíhání a především žádné analýzy textu (spíše život a díla) literatura je studium klasiků, a klasici se neanalyzují.⁶²

⁶¹ MASTROCOLA, Paola. *La scuola raccontata al mio cane*. s. 36. (Il primo giorno di scuola io facevo Virgilio. Ma questo qualche anno fa, prima della Riforma, quando nessuno ci diceva che cosa fare il primo giorno di scuola e ognuno di noi se lo costruiva come voleva. Adesso non si può più. Strano, nella nuova scuola cosiddetta della „autonomia“, ci tolgono completamente l'autonomia. Paradossi del mondo moderno.)

⁶² DE MICHELE, Girolamo. *La scuola è di tutti*, Roma: Minimum fax, 2010 s. 118. (Quanto ai famosi contenuti letterari (nel suo libro non si parla d'altro: che esistano altre materie è un problema che non sembra toccarla), Mastrocola rivendica l'equazione tra letteratura e storia della letteratura: Benedetto Croce dorme sonni

Dále pak narážíme v *La scuola raccontata al mio cane* na další problém, který už byl naznačen dříve. Studenti totiž mají různé základní znalosti z předešlé školy a velice často se stává, že některou látku základní školy ani neprobrali. Tím je středoškolský profesor chtě nechtě nucen se k dané látce vrátit a snažit se sjednotit znalosti studentů. To ovšem zabírá spoustu času. Často se tak stává, že se nestihne probrat veškerá středoškolská látka a se studenty se tato neznalost táhne i dále až na vysokou školu.

Mastrocola se rozhořčuje, že se v současném vzdělávacím systému musí vše neustále inovovat a to i na úkor kvality vyučovaných předmětů.

Mile se mě zeptali, jestli bych nechtěla založit kurz kreativního psaní, vzhledem k tomu, že se mi tak moc líbí psaní. Cítila jsem se stísněně a unaveně. Není to snad součástí mého povolání, naučit psát? Není to přesně to, co má učitel italštiny dělat? Učí psát! No a tak proč bych to teď měla oddělit od svého povolání, pojmenovat to jinak a jít to učit pod jiným hávem, možná spisovatelským, nebo zavolat nějakého externího spisovatele, který to přijde učit namísto mě?⁶³

Z Mastrocoliných esejí o školství je cítit jasné zklamání. Zklamání, že už nemůže studentům předávat svou lásku k literatuře tak, jak byla zvyklá dříve. Je totiž přesvědčená, že profesor literatury musí především milovat čtení a jeho cílem nemá být vyučování samotné, ale přímo literatura. Má tedy být jakýmsi poslem, který předává své znalosti i lásku k literatuře dalším generacím.

Nevybrala jsem si, že budu učit. Učení bylo přirozeným následkem mé volby studia. Moje řemeslo tedy nebylo vyučování: bylo to vyučování italské literatury. Předmět přímý mého povolání byla literatura. Pro přesnost, italský jazyk a literatura Zdá se

tranquilli. Niente percorsi, e soprattutto niente analisi del testo (piuttosto la vita e le opere) la letteratura è lo studio dei classici, e i classici non si analizzano)

⁶³ Ibidem, s. 41. (Mi chiesero gentilmente se non volessi attivare un corso di scrittura creativa, visto che mi piaceva così tanto scrivere. Mi sentii attanagliata e stanca. Non fa parte del nostro mestiere insegnare a scrivere? Non è esattamente questo che fa un insegnante di italiano? Fa scrivere! E allora perché adesso dovrei staccarlo dal mio mestiere, chiamarlo in un altro modo e andarlo a fare in un'altra veste, magari da scrittore, o chiamare uno scrittore dall'esterno che venga a farlo lui al posto mio?)

mi obzvláště důležité, že si člověk v životě vybere slovo literatura. Znamená to, že nemá určitý cíl, ale svou vášeň.⁶⁴

Dalším tématem, které se objevuje v Mastrocoliných esejích je tzv. „doškolovací kurz“⁶⁵:

Samo o sobě by na tom nebylo nic špatného, naopak, shledávám svatosvatým, že se učitel doškoluje. Škoda jen, že v těchto kurzech nás nenaučili nic z našeho oboru [...] A to ne proto, že by nás brali za natolik vzdělané a mysleli si, že kurz o Petrarcovi by nás mohl urazit. Ne, šlo o to, že obsah předmět našeho oboru nebyl vůbec brán za důležitý [...] v doškolovacích kurzech nás učili jen Metody. Metody vzdělávání a metody studia. Učili nás tedy jak učit a jak předat žákům metody studia.⁶⁶

Paole Mastrocole také (a přiznejme si, že oprávněně) vadí, že se současná výuka literatury neřídí žádným pořádným řádem. Jak uvádí ve své knize, dříve byla zvyklá vyučovat podle historických období, ale v dnešní době se studium řídí spíše podle typu literárního díla, a tak se může stát, že se studenti zároveň učí Ungarettiho, Petrarca, Shakespeara a Leopardiho.⁶⁷ Mimo tento problém pak mluví o tom, že v dnešní době už studenti nechápou literaturu a ani nemají chuť odpovídat na otázky. Cítí se tak, jako kdyby stála mezi ní a studenty dvojí zeď:

Mám takový pocit, že moje slova už neprochází. Nachází se před zdí. Vlastně před dvěma zdmi: 1) nikdo už nechápe nic z toho, co čtu a vysvětluji; 2) nikdo mi neodpovídá. [...] **První zeď**: Literatura je těžká a vzdálená. [...] Literární text mluví

⁶⁴ Ibidem, s. 81. (Non ho scelto di insegnare. L'insegnamento era la naturale conseguenza della mia scelta di studi. Il mio mestiere dunque non era insegnare: era insegnare la letteratura italiana. Il complemento oggetto del mio mestiere era la letteratura. Per l'esattezza, lingua e letteratura italiana. Mi sembra particolarmente importante che uno nella vita non scelga la parola insegnare, ma la parola letteratura. Vuol dire che non ha un fine, ma una passione.)

⁶⁵ Ibidem, s.85-90. („Corsi di aggiornamento“)

⁶⁶ Ibidem, 86. (Di per sè non ci sarebbe nulla di male, anzi, trovo sacrosanto che l'insegnante si aggiorni. Peccato che in questi corsi non ci insegnavano nulla sulla nostra materia [...] E questo non perché ci ritenessero già molto sapienti e pensassero che un corso di Petrarca avrebbe potuto offenderci. No, è che i contenuti della nostra materia non erano affatto ritenuti importanti [...] nei corsi di aggiornamento ci insegnavano solo i Metodi. Metodi di insegnamento e metodi di apprendimento. Ci insegnavano cioè a insegnare e a fornire agli allievi un metodo per imparare.)

⁶⁷ Ibidem, s.92.

jinou řečí [...] Musíme se naučit tu řeč. [...] My učitelé chceme zpětnou vazbu. Chceme vidět, že ten druhý se něco naučil, žádáme důkazy: a tak zkoušíme! [...]Něco tu nehraje, vše je zničeno, zrodil se problém:děti se neučí. Velmi snadné: děti se neučí.⁶⁸

V knize *Togliamo il disturbo* se autorka zabývá novým módním fenoménem soukromého vyučování. Zdůrazňuje, že je sice na jednu stranu hezké, že mají žáci snahu se učit, ale na druhou stranu se tak sami nic nenaučí, protože si zvyknou spoléhat na to, že to vždy udělá někdo za ně.

Největším problémem, kterého se ve své druhé knize esejí dotýká, je fakt, že v dnešní době se hledí především na praktičnost studia. Proto je právě literatura značně opomíjena a mládež se soustředí na technické obory a případně cizí jazyky. I zde je ale postupem času studium stále více minimalizováno. Důvodem je mylná představa, že počítač s internetem vyřeší všechny naše problémy. Jak často se setkáváme s představami, že není potřeba si něco zapamatovat?! Vezměme si třeba jen obyčejné kalkulačky. Člověk si na ně natolik navykl, že už necítí potřebu umět vypočítat složitější příklady z paměti. Mastrocola upozorňuje na další stádium této „nemoci“. Společnost si natolik navykla na výpočetní techniku a spojení přes internet, že je přesvědčena, že už si nepotřebuje téměř nic pamatovat. Potřebujete něco vědět teď hned? Stačí se podívat na internet a vše najdete. A právě proto se Mastrocolina noční můra postupem času stává téměř skutečností. Literatura není brána jako předmět důležitý pro běžný život a kvůli tomu začíná být opomíjena.

Paola Mastrocola během svého působení jako spisovatelka poskytla mnoho rozhovorů v médiích. V jednom z nich reagovala na prohlášení tehdejšího premiéra Silvia Berlusconiho, ve kterém tvrdil, že se učitelé státních škol snaží žákům vštípit zásady, jež neodpovídají těm, které jim vštěpují jejich rodiny.⁶⁹ Mastrocola na toto prohlášení reagovala při rozhovoru v *La Repubblica* dne 28.2.2011 takto:

⁶⁸ Ibidem, s. 125.-128. (Ho come la certezza che le mie parole non passino più. Si trovano davanti a un muro. Anzi, a due muri: 1) nessuno capisce più niente di quel che leggo e spiego; 2) nessuno mi risponde. [...] **Primo muro:**La letteratura è difficile e lontana. [...] Un testo letterario parla un altro linguaggio [...] Dobbiamo imparare quella lingua. [...] Noi insegnanti vogliamo un ritorno. Vogliamo vedere che l'altro ha imparato, chiediamo delle prove: quindi, interroghiamo! [...] Il gioco non tiene, tutto si sfascia, il problema nasce: i ragazzi non studiano. Molto semplice: i ragazzi non studiano.)

⁶⁹ *La Repubblica*: Le parole di Berlusconi sulla scuola pubblica. [online]. [cit. 20.5.2013]. Dostupné z: <<http://video.repubblica.it/politica/le-parole-di-berlusconi-sulla-scuola-pubblica/62970/61649>>

Tento fenomén byl spíše spojený se 70. léty. [...] Teď se mi zdá, že je tento jev už v útlumu.⁷⁰

Dodává také, jak by podle ní měly vypadat státní školy a jejich správný výběr:

„Líbilo by se mi, kdyby si rodiny vybíraly školu podle jasných kulturních směrnic. Například: Chcete školu, kde se pořádá hodně výletů, kde se víc hraje, kde se hraje více divadlo, kde se žáci více druží? Skvěle. Je to řádná a perfektní kulturní směrnice. Vyberete si tuto školu. Chcete naopak školu, kde se učí abstraktněji, teoreticky a hloubavě? To znamená hodně latiny, hodně řečtiny, hodně málo čísel, ale i hodně málo ... co já vím, didaktických vycházek? Skvěle. Další kulturní směrnice. Chcete místo toho – třetí možnost – školu, která lpí více na technologiích, která je zaměřena hodně na budoucnost, internet, vztahy a na cizí jazyky? Skvěle. Třetí možnost. Tohle ano – to by se mi líbilo.”⁷¹

Reakce na Mastrocoliny názory na vzdělávací systém jsou různé. Čas od času se objevují i názory, že autorce ve skutečnosti nejde ani tolik o školu, jako o vlastní slávu a výdělek z prodeje knih. Mimo to je spousta studentů, učitelů a kritiků přesvědčena, že jsou Mastrocoliny názory na dnešní dobu poněkud zastaralé a příliš konzervativní. Podobný názor má i již zmiňovaný Girolamo De Michele ve své knize *La scuola è di tutti*.

Mastrocola zde ztělesňuje školskou vizi již citovaného „prodavače Apokalypsy” popsaného Umbertem Ecem: toho, kdo si vybojuje roli odborníka na „Kam tohle jenom povede“. To, že škola musí hrát roli muzea, místo aby byla tvůrcem kultury, souvisí s

⁷⁰ *La Repubblica*: Paola Mastrocola: “La scuola non inculca nulla” . [online]. [cit. 20.5.2013]. Dostupné z: <<http://video.repubblica.it/dossier/difendo-scuola-pubblica-perche/paola-mastrocola-la-scuola-non-inculca-nulla/63080/61749>> (Era un fenomeno più legato agli anni '70 [...] Adesso mi sembra un fenomeno molto attenuato.)

⁷¹ *Ibidem*. (“Mi piacerebbe che le famiglie scegliessero la scuola a secondo dell’indirizzo culturale molto chiaro. Ad esempio: Vuoi una scuola dove si fanno più gite, dove si gioca di più, dove si fa più teatro, dove si socializza di più? Benissimo. È un indirizzo culturale degno, perfetto. Lo scegli. Vuoi invece al contrario una scuola dove si studi in modo più astratto, teoretico e speculativo? Cioè molto latino, molto greco, molto poco cifre, ma molto poco ... che so, uscite didattiche? Benissimo. Altro indirizzo culturale. Vuoi una scuola invece – terza opzione, per dire – molto aderente alla tecnologia, molto puntata al futuro, a internet, alle relazioni, alle lingue straniere. Benissimo. Terza scelta. Questo sì – questo mi piacerebbe.”)

myšlenkou, že kultura je, ve své podstatě, kulturou kánonů, a ne něco, co ty kánony porušuje, aby vytvořilo něco nového.

Tím, že se uzavírá ve stesku po uplynulých časech, kdy se kultura předávala z elity na elitu, a především kdy “krása vědění... spočívala v tom, že všichni věděli to samé!”, se tato prodejkyň Apokalypsy vyhýbá namáhavému úkolu položit si otázku, jakým způsobem se vytvářela, předávala a kritizovala kultura v posledním století. Lepší, mnohem lepší, je dávat tuto „tragedii“ za vinu školství, jako to mimochodem dělají i někteří průměrní kritici, kteří vědí o školství málo, či dokonce vůbec nic. A kteří, jak předpokládám, vyčetli to své téměř nic z knih, jako jsou právě ty od Paoly Mastrocola.⁷²

Jedním ze smířlivějších kritiků Mastrocoliny tvorby je například profesor A. Lalomia. Ten s autorčinými názory z velké části souhlasí, ale i přesto má drobné připomínky.

Návrh na ukončení povinné školní docházky ve věku čtrnácti či patnácti let, po němž je dospívajícímu ponechána svobodná volba v souladu s jeho zálibami, se zdá být více než rozumný. Jestliže chce dítě po dosažení této věkové hranice studovat (i když třeba není zrovna genius), mělo by mít možnost pokračovat možná i za pomoci stipendií (nebo jiných forem finanční podpory) v případě, že se nachází v tíživé finanční situaci; jinak ať jde dělat barmana, číšníka, poslíčka, prodavače. Je mimo jakoukoli logiku – a mimo to velice nákladné – nutit ho k činnosti (tedy právě ke studiu) která je mu cizí. Tady se nejedná o vybírání nebo diskriminování užitečnosti na základě IQ či sociálního zázemí; zde se jedná jednoduše přijetí faktu, že pro desítky tisíc dospívajících studium představuje rozkaz, zneužití moci, na které tyto děti odpovídají často apatií nebo ještě hůře, chuligánstvím a vandalismem.⁷³

⁷² DE MICHELE, Girolamo. *La scuola è di tutti*. s. 123 – 124 (Mastrocola incarna qui la visione scolastica del già citato “venditore di Apocalisse” descritto da Umberto Eco: colui che si ritaglia il ruolo di esperto del “dove andremo a finire”. Che la scuola debba svolgere un ruolo museale, piuttosto che essere creatrice di cultura, è coerente con l’idea che la cultura sia, per definizione, quella dei canoni, non quella che rompe i canoni per produrre il nuovo. Rinchiudendosi nel rimpianto dei tempi che furono, quando la cultura si trasmetteva da un’élite a un’élite, e soprattutto quando “il bello del sapere... era sapere tutti le stesse cose!”, questa venditrice di Apocalisse evita il compito faticoso di interrogarsi sulle modalità di creazione, trasmissione e critica della cultura nell’ultimo secolo. Meglio, molto meglio, attribuire la colpa di questa “tragedia” alla scuola, come peraltro fanno alcuni mediocri critici che poco o nulla sanno sulla scuola. E che, ipotizzo, il quasi niente che sanno di scuola lo hanno appreso da libri come quelli di Paola Mastrocola.)

⁷³ LALOMIA, A. *Paola Mastrocola. Brevi note su “Togliamo il disturbo”* [online]. [cit. 20.5.2013]. Dostupné z: <<http://www.orizzontescuola.it/news/paola-mastrocola-brevi-note-su-%E2%80%9Ctogliamo-il-disturbo%E2%80%9D>> (La proposta di concludere la fase dell’obbligo scolastico a quattordici-quindici anni, dopo i quali l’adolescente va lasciato libero di decidere in base alle sue inclinazioni, appare più che

Je správné přestat plýtvat penězi na individua, která ani nechtějí otevřít knihu, a nasměrovat je ihned k budování kariéry; stejně tak je ale povinností nechat otevřená vrátka těmto jedincům, kteří se třeba po letech života mimo školu, a poté co pochopili, co znamená čelit životu bez maturity, spontánně rozhodnou začít znovu chodit do školy, naplnění docela jinými pocity, než jaké měli, když byli dospívajícími.⁷⁴

Profesor Lalomia tak naznačuje, že s Mastrocolou sice z velké části souhlasí, avšak dle jeho názoru je potřeba případnou změnu ve školství promyslet více do hloubky a přidat k ní možnost studia i v dospělosti, kdy se člověk stává rozumnějším a uvědomuje si, co je v životě skutečně potřebné.

Kritika ze strany studentů byla již zmíněna dříve. Připomeneme si jen, že byla dokonce vydána kniha, ve které studenti sepsali své názory na současný stav školství (*Prof il nostro tempo è adesso. Cara Mastrocola, riprenditi*).

Závěrem této kapitoly nezbývá než říci, že ve spoustě kritických náhledů má Paola Mastrocola určitě pravdu, nelze ale neustále lpět na starých pravidlech a nechtít se hnout z místa. Je potřeba mezi novinkami a kvalitou studia udržet tu správnou rovnováhu.

ragionevole. Se il ragazzo, dopo questo limite di età, ha voglia di studiare (anche se non è un genio), continui, aiutandolo magari con borse di studio (o altre forme di sostegno finanziario) nel caso in cui versi in condizioni economiche disagiate; altrimenti, vada a fare il barista, il cameriere, il fattorino, il commesso. È fuori da ogni logica -e oltretutto molto costoso- costringerlo ad un'attività -lo studio, appunto- che gli risulta del tutto estranea. Qui non si tratta di selezionare o di discriminare l'utenza in base al QI o all'estrazione sociale; qui si tratta semplicemente di prendere atto che per decine di migliaia di adolescenti lo studio rappresenta un'imposizione, un sopruso, a cui questi ragazzi rispondono spesso con l'apatia o, peggio, con comportamenti teppistici e con atti di vandalismo.)

⁷⁴ Ibidem. (È giusto smetterla di sprecare soldi con i soggetti che non hanno voglia di aprire un libro, indirizzandoli subito verso un percorso lavorativo; ma è altrettanto doveroso lasciare aperta la porta a questi stessi soggetti che magari, dopo anni di lontananza dalla scuola e dopo aver capito che cosa significhi affrontare la vita senza diploma, decidono spontaneamente di riprendere a frequentare, animati da ben altro spirito rispetto a quello che avevano quando erano adolescenti.)

6. ZÁVĚR

Během analýzy autorčiny tvorby jsme se zaměřili na jednotlivá témata a jejich zobrazení ve stěžejních dílech. Nyní si shrneme, jak tato tvorba vypadá vcelku, a podíváme se, jaký obraz si čtenář utvoří o současné společnosti právě díky těmto dílům.

Jak již bylo mnohokrát v průběhu této práce řečeno, Paola Mastrocola se ve své tvorbě soustředí především na pokles morálních hodnot v současné společnosti. Zabývá se tak otázkou vzdělávání a výchovy dětí a mládeže, rozdíly mezi nadprůměrně inteligentními jedinci a zbytkem společnosti, stále častějším pozérstvím a politickou korektností, vlivem peněz na náš úsudek apod. Mimo téma morálních hodnot se ve své tvorbě soustředí také na otázku hledání a utváření vlastní identity, vliv technologií na náš život, vytyčení životního cíle a cestu za ním. Vše toto je doprovázeno neuvěřitelnou jazykovou hravostí, která dokazuje také vliv autorčiny profese na její dílo. Oproti jiným autorům kritizujícím současnou společnost, se Mastrocola vyznačuje především propracovanou jazykovou stránkou svých děl. Co se práce s jazykem týče, můžeme Mastrocolu nazvat mistryní lingvistických hříček, s jejichž pomocí se snaží reflektovat funkci jazyka v současné společnosti. V její tvorbě se tak setkáváme se zkoumáním původu některých italských slov, s rozbořem gramatických a stylistických chyb ve výrociích některých vedlejších postav, se slovními hříčkami i při pojmenovávání postav, s ukázkou doslovných a přenesených významů některých slov i náhledem do slangového slovníku dnešní mládeže.

Paola Mastrocola je zastánkyní svobodného intelektu a individuality. Snaží se ukázat, že by se měl člověk řídit především vlastním rozumem a nenechat se vést většinovou společností. Ve svých dílech se věnuje především jedincům, kteří se od zbytku společnosti nějak odlišují.

Obraz společnosti, tak jak je popsána v autorčině tvorbě plně nadsázky, je zhruba tento: v dnešní vysoce uspěchané době ubývá klasická fyzická komunikace. Vliv technologií narůstá, což způsobuje i určitou nepřítomnost. Lidé začínají spoléhat na technologie natolik, že už se nevěnují naplno sebevzdělávání. Počítají s tím, že co potřebují, to jim buď sdělí média, nebo internetový vyhledavač. Ve školství ubývá kvalita výuky a pozornost je soustředěna především na „pro život použitelné“ předměty. Tím je utiskována především literatura. Chytrí jedinci s vlastními názory a neobvyklými zálibami jsou utiskováni kolektivním zbytkem společnosti neuznávajícím odlišnost. Je jen na nich, jestli se nechají unést proudem většinové společnosti nebo si půjdou za svými sny. Nejmladší generace si postupem času mohou dovolit více a více

věcí. Za špatné známky tu nemohou sami studenti, kteří místo učení vysedávají u televize či počítačových her, či v lepším případě chodí ven s přáteli. Špatné studijní výsledky jsou dávány za vinu vyučujícím, kteří prý *nedokážou žáka správně zaujmout*. Mimo jiné se i z tohoto důvodu pořádají „doškolovací“ kurzy pro vyučující, kteří se zde nevzdělávají ve svém oboru, ale naučí se tu, jak správně žáky při výkladu zaujmout a obecně jak správně učit. A žáci si mezitím sedí v klidu doma, v lepším případě dochází na doučování, kde *je to někdo* naučí. Mladé generace už nemají povinnosti, jako tomu bylo dříve, ale spíše práva, která jim nikdo nesmí brát. Tím ovšem krok za krokem narůstá egoismus a ubývá lidská slušnost a tolerance. V takové společnosti mají i nadále vysoký vliv majetek a správné konexe. Je zde kladen důraz na výběr správné značky, a to nejen v oblasti oděvů a technologií, ale i potravin. Vůbec tak nezáleží na tom, zda je to opravdu kvalitní zboží, důležitá je pouze značka a dojem, který tím uděláte na své okolí.

Vrátíme-li se do školního prostředí, vypadá to, že už mládež neovládá gramatiku vlastního rodného jazyka. I přesto se však vždy nějakým způsobem dokáže dostat do dalšího ročníku a v mnoha případech nakonec i na vysokou školu. Ani ta ovšem nezaručuje úspěch při hledání zaměstnání, a to nejen v důsledku ekonomické recese, kvůli které poklesla nabídka na italském trhu práce, ale i kvůli obrovské konkurenci (cena vysokoškolského titulu klesá, protože jej má čím dál tím více lidí). Jak již bylo naznačeno, klesá i zájem o klasickou literaturu. Vyučování má v sobě nové „inovativní“ prvky, jako je například projekce filmů, popř. seriálů, návštěvy různých výstav a muzeí apod. Tím klesá počet hodin kvalitní intenzivní výuky.

I přes svou kritičnost vůči společnosti autorčina tvorba není pochmurná či pesimistická. Je z ní cítit i pozitivní energie a snad i určitá důvěra v lepší budoucnost. Prostřednictvím svých postav nás Mastrocola učí, že je potřeba být šťastni i z mála, nenechat se vždy ovlivnit společností, ale mít i svou hlavu a nezapomínat, že „skutečné“ vzdělání je pro život důležité. Skrze své romány se nám také snaží předat svou lásku k literatuře.

Kdybychom chtěly každou z rozebíraných knih zařadit pouze do jedné z kapitol podle toho, která ji charakterizuje nejlépe, vypadalo by to asi takto: *La gallina volante* je především kniha o životním snu, na jehož realizaci se podepíše kritický stav dnešního italského školství, *Palline di pane* je spíše román o společnosti vs. jedinci právě díky stereotypním názorům a pozérství některých postav, to samé se týká i románu *Una barca nel bosco*, kde jde opět o veliký vliv společnosti, zde konkrétně vzdělávacího systému, na jedince. Pohádkový příběh *Che animale*

sei? bychom zcela určitě zařadili pod téma hledání vlastní identity, *E se covano i lupi* je velmi satirické pojednání o současné společnosti, ve velkém měřítku se zde však zobrazuje i téma radosti z očekávání. *Facebook in the rain* je jednoznačně dílo o vlivu technologií na náš život a v závěru esejistická díla *La scuola raccontata al mio cane* a *Togliamo il disturbo – Saggio sulla libertà di non studiare* samozřejmě spadají pod tematiku školství.

Se spisovateli Mastrocolina typu nemusíme vždy souhlasit, ale i polemika s jejich názory je pro společnost určitě velice přínosná. Člověk tak reaguje, zamýšlí se, získává důvod rozhlédnout se kolem sebe a být pozornější k okolí. Dobří satiričtí autoři tak přinutí čtenáře zaujmout stanovisko, nebýt lhostejným, pasivním konzumentem textu. Opět si tak připomeneme důležité životní hodnoty a navíc si díky nim můžeme uvědomit, jak podstatné je mít vlastní názor a nenechat se vláčet zbytkem společnosti jako tupé stádo ovcí.

7. RIASSUNTO

La presente tesi di laurea è dedicata all'analisi tematica delle maggiori opere di Paola Mastrocola, una scrittrice contemporanea.

Paola Mastrocola è di professione insegnante di scuola media ed è una delle autrici più conosciute in Italia. Fino ad ora ha pubblicato nove romanzi; tra questi, due sono considerati libri per bambini, altri due sono saggi sull'educazione e il sistema scolastico. Oltre a questi lavori prosaici, si dedica anche alla scrittura di poesie. Nelle sue opere si occupa soprattutto del tema dell'educazione giovanile e non solo dal punto di vista scolastico, ma anche sotto il profilo familiare. Nella sua opera emergono anche diversi altri temi principali, come per esempio la ricerca della propria identità, il contrasto tra l'individuo e la società, l'arte di saper aspettare qualcosa e l'influenza della tecnologia sulla nostra vita quotidiana.

Mastrocola sa giocare con le parole e dalle sue opere si può vedere che ama la sua materia. Dal punto di vista linguistico, nelle sue opere possiamo trovare dei brani in cui si occupa dell'analisi sintattica o morfologica degli enunciati e conseguentemente anche della correzione degli errori di lingua di alcuni personaggi secondari. Ogni tanto troviamo anche qualche commento sull'origine di una parola. La cosa più simpatica e originale potrebbe essere considerata il modo in cui chiama i personaggi nelle opere per bambini. Il nome è infatti, in qualche modo sempre collegato all'identità dell'animaletto a cui il nome stesso si riferisce.

L'idea che il lettore si può creare dopo aver letto queste opere potrebbe essere più o meno questa: nel mondo comincia a prevalere l'educazione "all'americana", e ciò significa che i ragazzi sembrano avere solo diritti e nessun dovere. I genitori cercano di far crescere l'autostima dei propri figli (cosa che sicuramente ha grande importanza nel mondo di oggi, ma che spesso può avere anche delle brutte conseguenze). Con questo tipo di educazione i ragazzi non si applicano più nello studio e non maturano una naturale tendenza ad aiutare gli altri. Il mondo è governato dal denaro e dai contatti con le persone che contano. Se non si hanno abiti, tecnologie o anche solo cibo di marca, si è considerati nulla. Il mondo non ama gli individui "diversi" dal resto della società. E proprio di questi personaggi parla Mastrocola. I protagonisti dei suoi romanzi sono, infatti, dei "diversi": cercano di seguire i propri sogni e di capire fino in fondo chi sono.

Questa tesi di laurea tratta sei tematiche principali che vengono sviluppate nei seguenti sei capitoli: “La società moderna e i suoi valori morali”, “L’influsso di tecnologie sulla nostra vita”, “L’individuo vs. La società”, “La ricerca dell’identità e il desiderio del sogno avverato”, “Lingua e letteratura” e alla fine “Il sistema scolastico”. L’analisi delle opere scelte fa riferimento a ciascuno di questi temi. In “La società moderna e i suoi valori morali” l’autrice si occupa dell’educazione dei ragazzi in famiglia, dell’importanza del denaro e dei contatti giusti, del modo di parlare “politically correct” ecc. Questi argomenti vengono trattati principalmente nel libro “Una barca nel bosco”, in cui il personaggio principale cerca di “sopravvivere” e di integrarsi nella nuova scuola.

Nel capitolo “L’influsso di tecnologie sulla nostra vita” ci occupiamo del pensiero moderno secondo il quale tutto ciò che vogliamo sapere lo troviamo su internet. Un’altra cosa importante da sottolineare è che le tecnologie ci fanno perdere la comunicazione fisica. Nel mondo di oggi abbiamo sempre meno tempo e anche per questo spesso comunichiamo tramite i computer e i telefonini. A questo ambito tematico appartiene soprattutto il libro “Facebook in the rain”, dove la protagonista diventa dipendente dal social network.

In “L’individuo vs. la società” parliamo del fatto che spesso ci lasciamo influenzare dalla massa e perdiamo di vista quello che davvero ci interessa. Questa tematica viene affrontata soprattutto nel romanzo “Palline di pane”, dove la protagonista cerca di fare il suo lavoro, ma non ci riesce perché arriva sopraggiunge sempre qualcosa a disturbarla, come ad esempio la capra che è stata costretta a prendere. Alla fine vince la razionalità ed Emilia, la protagonista del romanzo, decide di continuare a vivere senza la capra.

In “La ricerca dell’identità e il desiderio del sogno avverato” ci occupiamo della consapevolezza dell’identità. Quando nasciamo, sappiamo chi siamo?⁷⁵ E la gatta lo sa di essere una gatta?⁷⁶ Nel sottocapitolo parliamo anche di capacità di aspettare. Il tempo corre e tutti abbiamo sempre fretta, eppure c’è qualcosa di bello nell’aspettare. Per esempio nel libro “E se covano i lupi” il lupo si mette a covare e scrive proprio di bellezza di aspettare la nascita dei propri figli e non solo. Per questo motivo il libro “E se covano i lupi” insieme a “Che animale sei” appartengono sicuramente a questa tematica. Alla prospettiva del desiderio del sogno

⁷⁵ Viz MASTROCOLA, Paola. *Che animale sei?*

⁷⁶ Viz MASTROCOLA, Paola. *Una barca nel bosco*

avverato possiamo dire che appartiene anche “La gallina volante”, dove la protagonista Carla alleva le galline e cerca di farle volare. Visto che il suo sogno di far imparare qualcosa agli studenti è quasi fallito, Carla si concentra proprio sulle galline e ce la mette tutta per raggiungere almeno con loro l’obiettivo che si è posta.

In “Lingua e letteratura” ci occupiamo ovviamente dei suoi giochi linguistici, a cui abbiamo fatto riferimento in precedenza. Elenchiamo anche la maggior parte degli scrittori famosi nominati nelle opere di Mastrocola, attraverso i quali la scrittrice cerca di farci “innamorare” della lettura.

Alla fine ci occupiamo brevemente di scuola. La tematica del “sistema scolastico” è per l’autrice molto importante ed emerge infatti in ogni sua opera. In qualità di insegnante, si può permettere di criticare questa tematica anche dall’interno. Ci parla del fatto che gli studenti non studiano più, non leggono e non si sforzano di capire i classici. Ci parla anche della sua paura che un giorno non si studi più la letteratura, essendo quest’ultima considerata una materia non spendibile nella vita reale.

RESUMÉ

Tato bakalářská práce se zabývá tvorbou Paoly Mastrocoly, současné italské spisovatelky, která se věnuje kritice dnešní společnosti a změnám ve školství. Její tvorba obsahuje několikero návratných témat a právě na ně je tato práce zaměřena. Je zde provedena analýza jednotlivých témat s ohledem na jejich užití v osmi vybraných autorčiných dílech (*E se covano i lupi*, *Facebook in the rain*, *Che animale sei?*, *La gallina volante*, *La scuola raccontata al mio cane*, *Palline di pane*, *Togliamo il disturbo – Saggio sulla libertà di non studiare a Una barca nel bosco*). Dále je zde věnován prostor zamyšlení se nad jazykovou stránkou autorčiny tvorby a souhrn jejích názorů ohledně vzdělávacího systému. Závěrem práce je analýza témat a jazyka shrnuta do obrazu, který čtenář získává prismatickým dílem této autorky.

SUMMARY

This thesis deals with the literary production of Paola Mastrocola, contemporary Italian writer who focuses on criticism of today's society and changes in education system. Her work includes several returnable themes and this work is focused on them. There is an analysis of topics with regard to their use in eight selected author's works (*E se covano i lupi*, *Facebook in the rain*, *Che animale sei?*, *La gallina volante*, *La scuola raccontata al mio cane*, *Palline di pane*, *Togliamo il disturbo – Saggio sulla libertà di non studiare a Una barca nel bosco*). Then there is a space to reflect on the linguistic aspect of the artist's work and a summary of its views on the education system. In the final part of this thesis, there is a resume of thematic and linguistic analysis, which makes a "picture" that the reader gets from the reading of Mastrocola's works.

8. POUŽITÁ LITERATURA

- DE MICHELE, Giralmo. *La scuola è di tutti*, Roma: Minimum fax, 2010
- FLEMROVÁ, Alice. „Politická nekorektnost Paoly Mastrocoly“ in *Hořký život*. Praha: Havran 2007
- LA PORTA, Filippo. *Meno letteratura, per favore!*, Torino: Bollati Boringhieri, 2010
- MASTROCOLA, Paola. *E se covano i lupi*, Milano: Guanda, 2010
- MASTROCOLA, Paola. *Facebook in the rain*, Milano: Guanda, 2012
- MASTROCOLA, Paola. *Che animale sei?*, Milano: Guanda, 2010
- MASTROCOLA, Paola. *La gallina volante*, Milano: TEA, 2008,
- MASTROCOLA, Paola. *La scuola raccontata al mio cane*, Milano: Guanda, 2011
- MASTROCOLA, Paola. *Palline di pane*, Varese: Guanda, 2009
- MASTROCOLA, Paola. *Togliamo il disturbo – Saggio sulla libertà di non studiare*, Milano: Guanda, 2011
- MASTROCOLA, Paola. *Una barca nel bosco*, Milano: Guanda, 2010
- La Repubblica: Le parole di Berlusconi sulla scuola pubblica. [online]. [cit. 20.5.2013]. Dostupné z: <<http://video.repubblica.it/politica/le-parole-di-berlusconi-sulla-scuola-pubblica/62970/61649>>
- La Repubblica: Paola Mastrocola: “La scuola non inculca nulla” . [online]. [cit. 20.5.2013]. Dostupné z: <<http://video.repubblica.it/dossier/difendo-scuola-pubblica-perche/paola-mastrocola-la-scuola-non-inculca-nulla/63080/61749>>
- LALOMIA, A. Paola Mastrocola. Brevi note su “Togliamo il disturbo” [online]. [cit. 20.5.2013]. Dostupné z: <<http://www.orizzontescuola.it/news/paola-mastrocola-brevi-note-su-%E2%80%9Ctogliamo-il-disturbo%E2%80%9D>>